

HARP ZAMANINDA SİVİLLERİN KORUNMASINA DAİR

12 AĞUSTOS 1949 TARİHLİ CENEVRE SÖZLEŞMESİ:

Sivil şahısların harp zamanlarında himayesi için bir Sözleşme tanzim etmek üzere 21 NİSAN 1949 dan 12 AĞUSTOS 1949'a kadar Cenevre'de toplanmış olan diplomatik konferansta temsil edilen hükümetlerin aşağıda imzaları bulunan salâhiyetli murahhasları âtideki hususlarda mutabık kalmışlardır:

BAP - I

UMUMİ HÜKÜMLER

Sözleşmeye Sadakat

Madde - 1

Yüksek Akid Taraflar işbu Sözleşmeye bütün ahvalde riayet etmeyi ve ettirmeyi taahhüt ederler.

Sözleşmenin Tatbikatı

Madde - 2

İşbu Sözleşme, daha sulh zamanında meriyete girmesi lâzımgelen hükümlerden maada, Yüksek Akid Taraflardan ikisi veya birçoğu arasında ilân edilmiş bir harp veya tahaddüs etmiş diğer herhangi bir silahlı ihtilâf takdirinde harp hali bunlardan biri tarafından tanınmasa dahi, vacibüttatbik olacaktır.

Sözleşme, Yüksek Akid Taraflardan birine ait toprağın tamamen veya kısmen işgali hallerinde de, bu işgal hiçbir askerî mukavemetle karşılaşmasa dahi tatbik edilecektir.

İhtilâf halinde bulunacak devletlerden biri işbu Sözleşmeye dahil olmasa da, dahil olan devletler kendi aralarındaki karşılıklı münasebetlerde Sözleşme ile bağlı olacaklardır. Bundan maada, mezkûr devlet de Sözleşme hükümlerini kabul ve tatbik ederse, ona karşı da Sözleşme ile bağlı olacaklardır.

Milletlerarası Mehiyette Olmayan İhtilâflar

Madde - 3

Yüksek Akid Taraflardan birinin toprağında çıkacak fakat beynelmilel bir mahiyet arzetmeyecek olan silahlı bir ihtilâf takdirinde ihtilâf halinde bulunacak taraflardan her biri hiç değilse aşağıdaki hükümleri tatbik etmekle mükellef bulunacaktır:

1. Silahlarını teslim eden silahlı kuvvetler mensuplarıyla hastalık, mecburiyet, mevkufiyet dolayısıyla veya diğer herhangi bir sebeple harp dışı olan kimseler de dahil olmak üzere, muhasamata doğrudan doğruya içtirik etmiyen şahıslara, bilcümle ahvalde, ırk, renk, din veya itikat, cinsiyet, doğum, servet veya bunlara mümasil diğer herhangi bir kıstasa dayanan gayrimüsait fark gözetilmeksizin, insani muamele yapılacaktır:

Bu bapta, yukarıda zikredilen şahıslara karşı her ne zaman her nerede olursa olsun, şu muamelelerde bulunmak memnudur:

a. Hayatta veya beden bütünlüğüne kasıtlar, bilhassa her şekilde katil, tadili uzuv, zulüm, azap ve işkenceler,

b. Rehine almalar,

c. Şahısların haysiyet ve şerefine tecavüzler, bilhassa tehzil ve terzil edici muameleler,

d. Nizami şekilde teessüs etmiş bir mahkeme tarafından ve medeni milletlerce zarurî addedilen adli teminat altında verilmiş hükümlere dayanmayan mahkûmiyetler ve idamlar.

2. Yaralı ve hastalar toplanacak ve tedavi olunacaktır.

Beynelmilel Kızılhaç Komitesi gibi bitaraf insani bir teşkilât, ihtilâfa dahil Taraflara hizmetlerini arz ve teklif edebilecektir.

İhtilâfa dahil taraflar, işbu Sözleşmenin diğer hükümlerini de tamamen veya kısmen hususî anlaşmalarla meriyete koymaya çalışacaklardır.

Yukarıki hükümlerin tatbiki, ihtilâfa dahil Tarafların hukukî statülerine tesir etmeyecektir.

Himaye Edilecek Şahısların Tarifi

Madde - 4

Bir ihtilâf veya işgal halinde, ihtilâfa dahil bir tarafın işgal devletinin her ne zaman ve her ne tarzda olursa olsun, eline düşen ve onların tabiyetinde olmiyan şahıslar işbu Sözleşmenin himayesi altındadır.

İşbu Sözleşme, onunla bağlı olmayan bir devletin tebaalarını himaye etmez. Muharip bir devletin topraklarında bulunan bitaraf bir devlet tebaalarıyla muharip ortak bir devletin tebaaları, eline düştükleri devlet nezdinde kendi devletlerinin normal siyasî bir mümesilliği bulunduğu müddetçe, himaye görecek şahıslar olarak telâkki edilemezler.

Mamafih, II nci bap hükümlerinin bu hususta daha geniş bir tatbik sahası vardır ve bu cihet 13 nci maddede tayin edilmiştir.

Sefer halindeki silahlı kuvvetlere mensup yaralı ve hastaların vaziyetini ıslaha matuf 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi veya denizlerdeki silahlı kuvvetlere mensup yaralı, hasta ve kazazedelerin vaziyetini ıslaha matuf 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi, yahut da harp esirlerine yapılacak muameleye mütedair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi ile himaye edilen şahıslar, işbu Sözleşme medlulünce himaye edilecek şahıslar cümlesinden telâkki edilemezler.

Zararlar

Madde - 5

Şayet, ihtilâfa dahil bir Taraf kendi toprağında, işbu Sözleşme ile himaye gören bir şahsın ferdi olarak devlet emniyetine zarar verecek faaliyette bulunduğundan haklı olarak şüphe etmek için ciddi sebeplere malik olursa veya bu faaliyette bulunduğu sabit olursa bu şahıs, tatbik edildiği takdirde devletin emniyetine zarar getirecek olan işbu sözleşmenin bahşettiği hak ve imtiyazlar üzerinde hiçbir iddiada bulunamaz.

Şayet, işgal altındaki bir toprakta, Sözleşme ile himaye gören bir şahıs casuslukta veya sabotajcılıkta yahut işgal devletinin emniyetine zarar getirecek faaliyette bulunduğundan dolayı kendisinden bilhakkın şüphe edilerek tevkif edilirse mezkûr şahıs, işbu Sözleşmede derpiş edilen muhabere hakkından, askeri emniyet mutlaka zaruri kıldığı takdirde, mahrum bırakılabilir.

Maamafih, bu hallerin her birinde, yukarıki bentlerde zikredilen şahıslara insani muamele yapılacak ve bunlar, adli takibat takdirinde, işbu Sözleşmede derpiş edildiği üzere, nizami ve adilane bir muhakemeye olan haklarından mahrum bırakılmayacaklardır. Keza bunlar, sırasına göre, devletin veya işgal devletinin emniyetleri bakımından kabil olduğu kadar kısa bir zamanda, işbu sözleşme medlulünce himaye görecek şahısların hak ve imtiyazlarından faydalanacaklardır.

Tatbikatın Başlangıcı ve Sonu

Madde - 6

İşbu Sözleşme, ikinci maddede zikrolunan ihtilâf veya işgalin daha bidayetinde vecibüttatbik olacaktır.

İhtilâfa dahil tarafların topraklarında sözleşmenin tatbiki askeri harekâtın umumî hitamında sona erecektir.

İşgal altındaki topraklarda ise, sözleşmenin tatbiki askeri harekâtın umumî hitamından bir sene sonra nihayet bulacaktır. Bununla beraber, işgal devleti,- mevzuubahis topraklarda hükümet vazifesini görüyorsa - işgalin devamı müddetince sözleşmenin şu maddeleriyle bağlı olacaktır: 1 den 12 ye kadar, 27, 29 dan 34 e kadar, 47, 49, 51, 52, 53, 59, 61 den 77 ye kadar ve 143.

Himaye edilen ve serbest bırakılmaları, vatanlarına iadeleri veya iskânları bu mühletlerden sonra vukubulacak şahıslar, bu arada işbu sözleşme hükümlerinden istifade de devam edeceklerdir.

Özel Anlaşmalar

Madde - 7

Yüksek Akid Taraflar, 11, 14, 15, 17, 36, 108; 109, 132, 133 ve 149 ncu maddelerde tahsisen derpiş edilen anlaşmalar dışında, ayrıca hallini muvafık görebilecekleri her hangi bir mesele hakkında diğer hususi anlaşmalar da yapabilirler. Hiçbir hususi anlaşma, himaye gören şahısların işbu sözleşme ile taayyün eden vaziyetini ihlâl edemeyeceği gibi bu sözleşmenin onlara bahşeylediği hakları da takyit ve tahdit edemez.

Himaye gören şahıslar, işbu sözleşme kendi haklarından vacibüttatbik olduğu müddetçe mezkûr anlaşmaların veya müteakip anlaşmaların tahsisen ihtiva edecekleri istisnai hükümler hariç olmak üzere - bu anlaşmalardan ve keza ihtilâfa dahil taraflardan biri veya diğerinin alacağı daha müsait tedbirlerden istifadeye devam edeceklerdir.

Haklardan Feragat Etmeme

Madde - 8

Himaye gören şahıslar, işbu sözleşmenin ve icabı halde yukarıki maddede işaret olunan hususi anlaşmaların kendilerine temin eylediği haklardan ne kısmen ne de tamamen hiçbir suretle feragat edemezler.

Koruyucu Devlet

Madde - 9

İşbu sözleşme, ihtilâfa dahil tarafların menfaatlerini himayeye memur devletlerin muzaheret: ile ve onların kontrolü altında tatbik edilecek · tir. Bu hususta, hamî devletler, siyasi veya konsolosluk personelleri dışında kenş.i tebaaları veya diğer bitaraf devletlerin tebaaları arasından da murahhaslar tayin edebilirler. Bu murahhaslar hakkında, nezdinde ifayı vazife edecekleri devletten istimzaçta bulunulacaktır.

İhtilafa dahil taraflar, hamî devletler mümessillerinin veya murahhaslarının vazifesini mümkün olduğu kadar geniş surette kolaylaştıracaklardır.

Hamî devletlerin mümessilleri veya murahhasları, işbu sözleşmede gtisterildiği üzere vazifelerinin hududuna hiçbir veçhile tecavüz edemeyeceklerdir. Bu mümessiller veyâ murahhaslar, nezdinde ifayı vazife ettikleri devletin zax'uri emniyet icaplarını bilhasaa gözönünde bulunduracaklardır.

Milletlerarası Kızılhaç Komitesinin Faaliyeti

Madde - 10

İşbu sözleşme hükümleri, Beynelmilel Kızılhaç Komitesinin ve keza bitaraf diğer her hangi bir insani teşekkülün, ihtilâfa dahil alâkalı tarafların muvaffakiyetiyle, sivil şahısları himaye ve bunlara yardım için girişecekleri insani faaliyetlere bir mani teşkil etmez.

Koruyucu Devlete Vekâlet

Madde - 11

Yüksek Âkid Taraflar, işbu sözleşme mucibince hamî devletlere terettüp eden vazifeleri, her türlü bitaraflık ve müessir çalışma teminatını haiz bir teşkilâta tevdi hususunda her vakit aralarında anlaşabilirler.

Şayet himaye gören şahıslar, her ne sebebe mebni olursa olsun, hamî bir devletin veya birinci bent ahkâmına tayin olunan bir teşekkülün faaliyetinden istifade etmiyorlarsa veya artık istifade edemiyorlarsa, zilyed devlet, ihtilâfa dahil tarafların gösterdikleri hamî devlete işbu sözleşme mucibince terettüp eden vazifelerin ifasını bitaraf bir devletten veya mümasil bir teşekkülden talep edeceklerdir.

Eğer himaye bu suretle temin edilmezse, bu şahısları elinde bulunduran devlet, hamî devlete işbu sözleşme mucibince terettüp eden insani vazifeleri deruhte etmesini Beynelmilel Kızılhaç Komitesi gibi bir iusani teşekkülden talep edecek veya bu madde hükümleri mahfuz kalmak üzere, böyle bir teşekkülden sâdir olacak hizmet tekliflerini kabul eyleyecektir.

Alâkadar devlet tarafından davet olunan veya bu alâkadar devlete yukarıda mezkûr gayeler için arzı hizmette bulunan her teşekkül veya herhangi bitaraf bir devlet, faaliyeti esnasında, işbu sözleşmenin himaye ettiği şahısların mensup oldukları ihtilâfa dahil tarafa karşı mesuliyetini müdrük kalacak ve mevzubahis vazifeyi deruhdeye ve tarafsızlıkla ifaya muktedir olduğuna dair kâfi teminat verecektir.

Bir devletin, muvakkaten olsun, diğerine veya onun mütteliklerine karşı askerî hadiselerden, bilhassa topraklarının tamamı veya büyük bir kısmı işgal edilmiş olmasından dolayı müzakere serbestisi tahdit edilmiş olursa, bu iki devlet arasında hususi bir anlaşma ile yukarıki hükümler hilâfında hareket olunamaz.

İşbu sözleşmede mezkûr hâmi devlet tabiri aynı zamanda yine işbu sözleşme medlulünce hâmi devletin yerine kaim olacak teşekkülleri de ihtiva etmektedir.

İşbu maddenin hükümleri, işgal altındaki topraklarda veya normal siyasi mümessillikten mahrum olarak bir muharip devlet topraklarında bulunan bitaraf devlet tebaalarında da şamil olacak ve onların vaziyetine intibak ettirilecek uygulanacaktır.

Uzlaşma Usulü

Madde - 12

Hamî devletler, himaye gören şahısların menfaatleri icabı lüzum gördükleri bütün hallerde, bilhassa işbu sözleşme hükümlerinin tatbiki veya tefsiri hususunda, ihtilâfa dahil taraflar arasında bir anlaşmazlık olursa bunu halletmek üzere, tavassut ve yardımda bulunacaklardır.

Bu husuasta, hâmi devletlerden her biri, ihtilâfa dahil taraflara, mümessillerinin ve bilhassa himaye gören şahısların işine bakmaya memur selâhiyetli makam mümessillerinin iyi seçilecek muhtemelen bitaraf bir toprakta toplanmalarını, taraflardan birinin talebi üzerine veya kendiliğinden teklif edebilir. İhtilâfa dahil taraflar bu yolda kendilerine yapılacak teklifleri neticelendirmekle mükellef olacaklardır. Hâmi devletler, icabında, bu toplantıya

iştirak etmek üzere, bitaraf bir devlete mensup bir şahsı veya Beynelmilel Kızılhaç Komitesince murahhas olarak tayin olunacak bir şahsiyeti ihtilâfa dahil tarafların tasvibine arzedebilirler,

BAP II

HARBİN BAZI TESİRLERİNE KARŞI HALKIN

UMUMİZ HİMAYESİ

İkinci Babın Tatbikat Sahası

Madde - 13

İşbu bap hükümleri, bilhassa, ırk, milliyet, din veya aiyasî kanaat itibariyle aleyhte hiçbir fark gözetilmekaizin ihtilâfa dahil memleketler halkının heyeti umumiyesini istihdaf etmektedir.

Hastaneler ve Emniyet Mıntıkları

Madde - 14

Daha sulh zamanında, Yüksek Akid Taraftar ve muhasamat başladıktan sonra ihtilâfa dahil taraflar kendi topraklarında ve lüzumu halinde, işgal altındaki topraklarda yaralı ve hastaları, malûlleri, yaşlı kimseleri onbeş yaşından aşağı çocukları, gebe kadınları ve yedi yaşından küçük çocukların annelerini harbin tesirlerinden masum bulunduracak tarzda sıhhat ve emniyet mıntıkları ve mevkileri kurabilirler.

Bir ihtilâf başlar başlamaz ve devamı müddetince alakadar taraflar, böylece tesis ettikleri mıntika ve mevkilerin tanınması için aralarında anlaşmalar akdedebilirler, bu hususta lüzumlu görecekları melhuz tadilatı yapar,k işbu sözleşmeye müzeyyel anlaşma projesinde derpiş olunan hükümleri meri'yete koyabilirler.

Hâmi devletler ve Beynelmilel Kızılhaç Komitesi, bu sıhhat ve emniyet mıntıklarının ve mevkilerinin tesisini ve tanınmasını kolaylaştırmak için yardımda bulunmaya davet edilirler.

Tarafsız Bölgeler

Madde - 15

İhtilâfa dahil herhangi bir taraf, muharebelerin cereyan ettiği yerlerde aşağıdaki şahısları hiçbir fark gözetilmeksizin harp tehlikelerinden masun bulundurmak üzere, bitaraflaştırılmış mıntıklar ihdasını gerek bitaraf bir devlet veya bir insani teşekkül vasıtalarıyla muhasım tarafa teklif edebilirler.

a. Muharip veya gayrimuharip yaralılar ve hastalar;

b. Muhasamata iştirak etmeyen ve bu mıntıklarda ikâmetleri müddetince askerî mahiyette hiçbir iş görmiyen sivil şahıslar.

İhtilâfa dahil taraflar, derpiş edilen bitaraf mıntıkanın coğrafî vaziyeti, idaresi, iaşesi ve kontrolü hususlarında anlaşır anlaşmaz, bunların mümessilleri yazılı bir anlaşma tanzim ederek imzalıyacaktırlar. Bu anlaşma, mevzubahis mıntika bitaraflılığının ne zaman başlayacağını ve devam müddetini tesbit edecektir.

Yarah ve Hastalar: Genel Koruma

Madde - 16

Yaralılar ve hastalar, malûller ve gebe kadınlar hususî bir himayeye ve saygıya mazhar olacaklardır.

Askerî icapların müsaadesi nispetinde, ihtilâfa dahil herhangi bir taraf, ölülerin veya yaralıların araştırılması, kazazadelere ve vahim tehlikeye maruz diğer şahıslara yardım edilmesi ve binaların yağmalara ve fena muamelelere karşı himaye olunması için alınan tedbirleri terviç ve iltizam edecektir.

Tahliye

Madde - 17

İhtilâfa dahil taraflar, muhasara edilmiş veya çevrilmiş bir mıntıkadan yaralıların, hastaların, malûllerin, ihtiyarların, çocukların ve loğusa kadınların tahliyesi ve bu mıntıklara her dinden ruhani mümessillerin, sıhhiye memurlarının ve malzemesinin serbestçe müruru için mahallî anlaşmalar akdine gayret sarfedeceklerdir.

Hastanelerin Korunması

Madde - 18

Yaralıları, hastaları, malûlleri ve loğusa kadınları tedavi için teşkil edilen sivil hastaneler, hiçbir veçhile taarruza uğrayamazlar. İhtilâfa dahil taraflar her zaman bu hastanelere riayet ve bunları himaye edeceklerdir.

İhtilâfa dahil taraflar, bütün sivil hastanelere, sivil hastane mahiyetlerini tevsik eden, ve işgal ettikleri binaların,19 ncu madde medlulünce onları himayeden mahrum bırakan maksatlarla kullanılmadıklarını tesbit eden bir vesika vereceklerdir.

Sivil hastaneler, Devlet tarafından müsaade olunursa, seferi silahlı kuvvetlere mensup yaralı ve hastaların vaziyetini islaha mütedair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin 38 nci maddesinde derpiş edilen alâmeti farika ile belirtilecektir.

İhtilâfa dahil taraflar, melhuz herhangi bir tecavüz hareketini bertaraf etmek üzere, sivil hastaneleri belirten işaretlerin düşmanın kara, hava ve deniz kuvvetlerince açıkça görülebilmesini teminen, askerî icapların müsaadesi nisbetinde, lüzumlu tedbirleri alacaklardır.

Askeri hedeflerin yakınlığı hastaneler için tehlike teşkil edeceğinden hastanelerin bu gibi hedeflerden imkân nispetinde uzakta bulunmasına itina gösterilmesi muvafık olur.

Hastanelerin Korunmayacağı Haller

Madde - 19

Hastanelere karşı gösterilmesi lâzımgelen himaye, insani vazifeler haricinde ve düşmana zararlı hareketlerde bulunmak için kullanıldıkları takdirde, sakıt olur. Bununla beraber bu himaye münasip görülecek biçimle ahvalde, makul bir mühlet tesbit eden ve neticesiz kalan bir ihtardan sonra sâkit olacaktır.

Bu hastanelerde, yaralı veya hasta askerlerin tedavi edilmeleri veya bu askerlerden alınan ve henüz alâkalı makamlara tevdi edilmemiş olan portatif silahların ve cephanelerin bulunması, zararlı bir hareket olarak telâkki edilmeyecektir.

Hastane Personeli

Madde - 20

Sivil yaralıların ve hastaların, malûllerin ve loğusa kadınların araştırılmasına, kaldırılmasına, naklolunmasına ve tedavi edilmesine memur edilenler de dahil olmak üzere, usulü dairesinde ve münhasıran sivil hastanelerin işlemesine veya idaresine memur personel, riayete mazhar olacak ve himaye edilecektir.

İşgal altındaki topraklarda ve askerî harekât muntakalarında bu personel, hâmilinin sıfatını gösteren ve mesul makamın mühürünü taşıyan fotoğraflı bir hüviyet varakasıyla ve keza ifayı vazife halinde sol kolda taşınan ve rutubete karşı mukavim, damgalı bir pazibent ile kendini tanıttacaktır. Bu pazibent Devlet tarafından verilecek ve seferi silahlı kuvvetlere mensup yaralıların ve hastaların vaziyetini islah mütedair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin 38 nci maddesinde derpiş olunan âlameti havi olacaktır.

Sivil hastanelerin işlemesine veya idaresine memur diğer herhangi bir personel de bu vazifelerin ifasında, riayet ve himaye görecektir ve bu personelin yukarıda derpiş edildiği üzere ve işbu maddede muharrer şartlar altında pazibent taşımaya hakkı olacaktır. Ve hüviyet kâğıdında uhdesine terettüp eden vazifeler zikredilecektir.

Her sivil hastanenin müdüriyeti, kendi personelinin muntazam bir listesini, selâhiyetli millî veya işgal makamlarının her an emrine amade bulunduracaktır.

Kara ve Deniz Nakliyatı

Madde - 21

Kara taşıt kafileleri ve hastane trenleriyle ve denizde bu nakliyata tahsis olunan gemilerle icra olunan sivil yaralı ve hasta, malûl ve loğusa kadın nakliyatı,18 nci maddede derpiş edilen hastaneler misillü riayet ve himaye görecektir ve seferi silahlı kuvvetlere mensup yaralı ve hastaların vaziyetini islah mütedair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin 38 nci maddesinde derpiş olunan alâmeti farika ile belirtilecektir.

Hava Nakliyatı

Madde - 22

Munhasıran sivil yaralı ve hastaların, malûllerin ve loğusa kadınların veya sıhhiye memurlarının ve malzemesinin nakline tahsis edilen uçaklar, ihtilâfa dahil alâkalı taraflar arasında müştereken takarrür ettirilecek irtifalarda, saatlerde ve yollarda uçtukları takdirde taarruza uğramayacaklar, riayet görecektir.

Bu uçaklar, seferi silahlı kuvvetlere mensup yaralı ve hastaların vaziyetlerini islah mütedair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin 38 nci maddesinde derpiş edilen alâmeti farika ile belirtilecektir.

Hilâfında bir anlaşma olmadığı takdirde, düşman toprakları veya düşman işgalindeki topraklar üzeriinden uçmak yasaktır.

Bu uçaklar, bilcümle inme emrine itaat edeceklerdir. Bu suretle cebren vaki olacak iniçlerde, uçak ve içindekiler, muhtemel muayeneden sonra, uçuşlarına devam edebileceklerdir.

Lüzumlu Tıbbi Malzeme, Gıda ve Giyim Eşyası Gönderme

Madde - 23

Yüksek Akid Taraflardan her biri, diğer Akid Tarafın, düşman dahi olsa, münhasıran sivil halkına mahsus her türlü ilâç, ve sıhhi malzeme sevkiyatının ve keza dini levazımın serbestçe geçmesine müsaade edecektir.

Yüksek Akid Taraflardan her biri keza onbeş yaşından aşağı çocuklara, gebe ve loğusa kadınlara zaruri olan yiyecek, giyecek ve kuvvet verici maddelerin de serbestçe geçmesine müsaade eyliyecektir.

Yukarıki bentte zikrolunan sevkiyatı serbestçe geçirmek hususunda herhangi bir Akid Tarafa terettüp eden mecburiyet, mezkûr tarafın:

a. Sevkiyatın tahsis edildiği hususlardan gayri hususlarda kullanılacağından;

b. Murakabenin tesirli olmaması ihtimalinden;

c. Düşmanın, aksi halde, vermek veya imal etmek, mecburiyetinde kalacağı eşyanın yerine bunları ikame ederek veya bu gibi eşyanın imaline tahsis edeceği maddeleri veya hizmetleri bu suretle serbest bırakarak, kendi askerî gayretleri veya ekonomisi uğrunda mezkûr sevkiyattan bariz bir şekilde faydalanacağından;

Şüphelenmesi için ciddi hiçbir sebep olmadığına itminan hasıl etmesine bağlıdır.

İşbu maddenin birinci bendinde gösterilen sevkiyatın müruruna müsaade eden devlet, bu sevkiyatın müteneffilere tevziinin mahallinde hâmi devletlerin kontrolü altında yapılmasını şart koşabilir.

Bu sevkiyat mümkün olduğu kadar çabuk yapılacak ve bunların serbestçe geçişine müsaade eden devletin, hangi teknik şartlar altında bu sevkiyatta müsaade edeceğini tesbite hakkı olacaktır.

Küçük Çocukların Bakımı

Madde - 24

İhtilâfa dahil taraflar, harp yüzünden öksüz kalan veya ailelerinden ayrı düşen onbeş yaşından küçük çocukların başıboş bırakılmaması ve her türlü ahval ve şeriat altında bakımlarının, talim ve terbiyelerinin ve kendi dinlerinde ibadetle bulunmalarını kolaylaştırılması için icabeden tedbirleri alacaklardır. Bunların talim ve terbiyeleri, mümkün olursa, aynı harsi ananelere sahip şahıslara tevdi olunacaktır.

İhtilâfa dahil taraflar, bu çocukların ihtilâf devam ettiği müddetçe bitaraf bir memlekete kabulünü; şayet mevcut ise hâmi devletin muvâffakiyetiyle ve birinci bentte zikredilen prensiplere riayet edileceği hususunda teminata malik olurlarsa, terviç ve iltizam edeceklerdir.

Bundan başka, ihtilâfa dahil târaflar, oniki yaşından aşağı çocukların bir hüviyet plakası veya diğer herhangi bir surette teşhis edilebilmeleri için icabeden tedbirleri almaya gayret edeceklerdir.

Aile Haberleri

Madde - 25

İhtilâfa dahil bir tarafın topraklarında veya onun işgali altındaki topraklarda bulunan her şahıs, ailesi efradına, her nerede bulunursa bulunsunlar, münhasıran ailevi mahiyette haberler verebilir ve alabilir. Bu muhabere, süratle ve gayrimuhik hiç bir teehüre uğramaksızın temin olunur.

Şayet ahval ve şeriat dolayısıyla aile muhaberatının teatisi alelâde posta yoluyla güçleşir veya imkânsız olursa, ihtilâfa dahil alâkalı taraflar. 140 ncı maddede derpiş olunan Merkez Ajansı gibi bitaraf bir mutavassıta müracaat ederek, taahhütlerini bilhassa Millî Kızılhaç Cemiyetinin (Kızılay, Kızıllarlan ve Güneş) müzaheretıyla en iyi şartlar altında ifa etmek vasıtalarını onunla birlikte tayin edeceklerdir.

Şayet ihtilâfa dahil taraflar, aile muhaberelelerini tahdide lüzum görürlerse, olsa olsa, serbestçe seçilecek 25 kelimeyi ihtiva eden tip-formüllerin kullanılmasını ve bunlardan ayda bir tane gönderilmesini mecburi kılabilirler.

Dağıtılan Aile Efradının Toplanması

Madde - 26

İhtilâfa dahil her taraf, harp yüzünden dağılan aile efradının birbiriyle temas etmek ve mümkünse birleşmek için yapacakları araştırmaları kolaylaştıracak ve bilhassa bu işe vakfineds eden teşekküllerin kendilerince tanınmış olmaları ve aldığı emniyet tedbirlerine riayet etmeleri şartıyla gerişecekleri hareketleri terviç ve iltizam edecektir.

BAP III
HİMAYE GÖREN ŞAHISLARIN STATÜSÜ VE ONLARA
YAPILACAK MUAMELE
KISIM I
İHTİLÂFA DAHİL TARAFLARIN TOPRAKLARINA VE İŞGAL
ALTINDAKİ TOPRAKLARA MÜTAALLİK MÜŞTEREK
HÜKÜMLER
Genel Olarak
Madde - 27

Her türlü ahval ve şeriat altında; şahıslarına, namuslârına, aile haklarına, dini akidelerine ve ibadetlerine, itiyat, örf ve adetlerine saygı gösterilmesi himaye edilen şahısların hakkıdır. Bunlar her zaman insani muameleye tabi tutulacaklar ve bilhassa şiddet veya tehdit hareketlerine, hakarete veya halkın tecessüsüne karşı himaye olunacaklardır.

Kadınlar namuslarına taarruz, ve bilhassa ırzlarına tecavüz, fuhşa icbar ve her türlü müstehcen hareketlere maruz kalmaktan vikaye olunacaklardır.

Himaye gören şahıslar, sıhhi vaziyetlerine, yaşlarına ve cinsiyetlerine müteallik hükümler de nazara alınarak, kendilerini hükmü altında bulunduran ihtilâfa dahil tarafça; bilhassa ırk, din veya siyasi kanaat itibariyle, gayrimüsait hiçbir fark gözetilmeksizin aynı itinalı muamsleye tabi tutulacaklardır.

Maahaza, ihtilâfa dahil taraflar, himaye gören şahıslara karşı harbin icabettirdiği kontrol ve emniyet tedbirlerini alabilirler.

Tehlikeli Bölge

Madde - 28

Himaye gören hiçbir şahıs, bazı noktaları veya bazı bölgeleri orada bulundurulmak suretiyle askerî hareketlerden masun tutmak gayesiyle kullanılamaz.

Sorumluluk

Madde - 29

Hükmü altında, himaye gören şahıslar bulunan ihtilâfa dahil bir devlet, kendi memurlarının mezkûr şahıslara yapacakları muameleden, bu memurlara şahsen terettüp edecek mesuliyetler baki kalmak üzere, mesuldür.

Yardım Cemiyetleri ve Koruyucu Devletlerin Tatbikatı

Madde - 30

Himaye gören şahıslar, hâmi devletlere, Beynelmîlel Kızılhaç Komitesince, buldukları memleketin Millî Kızılhaç cemiyetine (Kızılay, Kızılarslan ve Güneş) ve keza kendilerine yardım edebilecek her teşekküle müracaat hususunda her türlü kolaylıklara mazhar olacaklardır.

Bu muhtelif teşekküller, askerlik ve emniyet icaplarının çizdiği hudut dahilinde selâhiyetli makamlardan her türlü kolaylıkları göreceklendir.

Zilyed devletler veya işgal devletleri, 143 ncü maddede derpiş olunduğu üzere hâmi devletlerin ve Beynelmîlel Kızılhaç Komitesi murahhaslarının ziyaretinden maada, maksadı himaye gören şahıslara maddî veya ruhani yardımda bulunmak olan diğèr müessesat temsilcilerinin de bunlara yapmak istiyebilecekleri ziyaretleri mümkün mertebe kolaylaştıracaklardır.

Zorla Bilgi Alma Yasağı

Madde - 31

Himaye gören şahıslara karşı, bilhassa kendilerinden veya başkalarından malûmat almak için; maddî veya manevî hiçbir cebir kullanılamaz.

Cinayet, İşkence ve Diğèr Bedeni Cezalar Yasağı

Madde - 32

Yüksek Akid Taraflar, ellerinde bulundurdukları himaye gören şahısların bedeni ıstıraplarını veya imhalarını mucip olacak her türlü tedbirden kendilerini sarahaten menederler. Bu memnunivet yalnız cinayeti, işkenceyi, bedeni cezaları, tatili uzuv ve himaye gören bir şahsın tıbbi tedavisinin icap ettirmedığı tıbbi veya ilmî tecrübeler tabi tutulmasını değıl, aynı zamanda mülki veya askerî memurların eseri olsun, diğèri biltümle fena muameleleride isdihdaf eder.

Kollektif cezalar, yağma, zararlar mukabele yasağı

ve şahsi sorumluluk esasının uygulanması

Madde - 33

Himaye gören hiçbir şahıs, bizzat işlemediğı bir cürümden dolayı tecziye edilemez. Kollektif cezaların tatbiki keza diğèr biltümle tehdit ve tedhiş tedbirlerinin ittihazı memnudur.

Yağma memnudur.

Himaye gören şahıslara ve mallarına karşı misilleme (reprisal) tedbirleri memnudur.

Rehine

Madde - 34

Rehine almak yasaktır.

KISIM II

İHTİLÜFA DAHİL BİR TARAFIN TOPRAKLARINDA BULUNAN YABANCILAR

Ülkeyi terk etme hakkı

Madde - 35

Himaye gören bir şahıs, bir ihtilâfın bidayetinde veya devamı esasında bulunduğu toprağı terketmek isterse devletin millî menfaatlerine mugayir olmadığı takdirde mezkûr şahsın bunu yapmaya hakkı olacaktır.

Toprağı terketmek hususunda böyle bir şahsın yapacağı talep üzerine nizami şekilde karar verilecek ve bu karar mümkün mertebe süratle ittihaz olunacaktır. Himaye gören ve bulunduğu toprağı terketmek müsaadesini istihsal eden bir şahıs, seyahatına lüzumlu olan parayı yanına alabilecek ve makul miktarda giyecek ve zati eşyayı da beraberinde götürebilecektir.

Toprağı terketmek müsaadesini istihsal edemiyen şahıslar, zilyed devlet tarafından bu hususta ihdas edilmiş bir mahkeme veya selâhiyetli idarî heyet marifetiyle en kısa bir zamanda bu ret keyfiyetinm yeni bir tetkike tabi tutulmasını temin etmek hakkını haiz olacaktır.

Böyle bir talep vukuunda hâmi devlet mümessilleri, emniyet sebepleri mani olmadığı veya alâkalılar buna itiraz etmediğı takdirde, mezkûr toprağı terketmek talebinde bulunan şahıslara bu müsaadenin verilmesinin reddi sebeplerinin ve en kısa bir zamaiıda da, aym vaziyette bulunan bütün diğèr şahısların isimlerinin bildirilmesini elde edebileceklerdir.

Kendi memleketine dönme usulü

Madde - 36

Yukardaki madde mucibince müsaade olunan azimetler, memnuniyet verici emniyet, hıfzısıhha, sıhhat ve iaşe şartları altında, vukubulacaktır. Zilyed devletin toprağından çıkıldığı andan itibaren tahassül edecek bircümle masraflar gidilecek memlekete ve bitaraf bir memlekette ikamet halinde de, müteneffiin tabi bulunduğu devlete ait olacaktır. Bu yer değıştirmelerin tatbik şekilleri, icap ederse, alâkadar devletler arasında hususî anlaşmalarla tesbit edilecektir.

İhtilâfa dahil taraflarca, düşman eline düşen tebaalarının mübadelesi ve vatanlarına iadesi hakkında akdedilmiş olabilecek hususî anlaşmalar mahfuz kalacaktır.

Hapisteki Personel

Madde - 37

İhtiyaten mevkuf bulunan veya hürriyetten mahrum edici bir cezayı çekmekte olan mazharı himaye şahıslara, mevkufiyetleri sırasında insani muamele yapılacaktır.

Bu şahıslar, tahliye edilir edilmez, buldukları toprağı yukarıki maddeler mucibince terketmeyi talep edebilirler.

Şahısların İade Edilmemesi

Madde - 38

Himaye gören şahısların vaziyeti, işbu sözleşme ve bilhassa 27 ve 41 nci maddeler mucibince alınabilecek tedbirler hariç olmak üzere, esas itibariyle sulh zamanında ecnebilere yapılan muameleye müteallik hükümlere tabi olmakta devam edecektir: Herhalde bunlara aşağıdaki haklar verilecektir :

1. Kendilerine gönderilecek ferdi veya kollektif yardımları alabileceklerdir.
2. Sıhhi vaziyetleri icap ettirirse, alâkalı devlet tebâaları nisbetinde tıbbi tedavi göreceklere ve hastaneye yatırılacaklardır.
3. Kendi dinlerinde ibadette bulunabilecekler ve kendi din adamlarının ruhani muzaheretine mazhar olabileceklerdir.
4. Şayet harp tehlikelerine bilhassa maruz bir, mıntıkada ikamet ediyorlarsa, alâkâlî devletin tebaaları nisbetinde başka bir mıntıkaya gitmelerine müsaade edilecektir.
5. Onbeş yaşından küçük çocuklar, gebe kadınlar ve yedi yaşından aşağı çocukların anneleri, alâkalı devletin tebaaları nisbetinde, her türlü rüçhanlı muameleden istifade edeceklerdir.

Maddî Varlıklar

Madde - 39

Himaye gören şahıslar, geçim faaliyetlerini hârp yüzünden kaybederlerse, paralı bir iş bulabilecekler ve bu hususta, emniyet mülâhazaları ve 40 ncı madde hükümleri mahfuz kalmak üzere, topraklarında buldukları devletin tebaalarıyla aynı istifadelere mazhar olacaklardır.

Eğer ihtilâfa dahil bir târaf himaye gören şahsı, geçimini temin etmek imkânından mahrum bırakacak kontrol tedbirlerine tabi tutarsa ve bilhassa bu şahs emniyet sebepleri dolayısıyla makul şartlar altında ücretli bir iş bulamazsa, ihtilâfa dahil mezkûr taraf onun ve bakımı ona ait olan şahısların ihtiyaçlarını temin edecektir. Himaye gören şahıslara, bütün ahvalde, kendi menşee memleketleri himaye eden devletler veya 30 ncu maddede zikrolunan hayır cemiyetleri para yardımında bulunabileceklerdir.

Çalışma

Madde - 40

Himaye gören şahıslar, toprağında buldukları ihtilafa dahil taraf tebaalarıyla ancak aynı nisbette çalışmaya mecbur edilebilirler.

Şayet himaye gören şahıslar düşman tabiiyetinde iseler, askerî harekâtın sevk ve idaresiyle doğrudan doğruya münasebeti olmayan ve ancak insanların iaşesini, ibatesini, giyimini naklini ve sıhhatini temin için normal olarak lüzumlu olan işlerde çalışmaya mecbur tutulabilirler.

Yukarıki hükümlerin ihlâli takdirinde himaye gören şahısların 30 ncu madde mucibince şikâyet haklarını kullanmalarına müsaade olunacaktır.

Mecburi ikâmet

Madde - 41

Himaye gören şahısları elinde bulunduran devlet, işbu sözleşmede zikrolunan kontrol tedbirlerini kâfi görmezse tevessül edebileceği en ağır kontrol tedbirleri ancak 42 nci ve 43 ncü maddelerin hükümlerine tevfikân mecburi ikâmete tabi tutmak veya enterne etmek olabilir.

Zilyed devlet, verdiği mecburi ikâmet kararı üzerine mutat ikametgâhını terketmek zorunda kalan şahıslara 39 ncu maddenin ikinci bendi hükümlerini tatbik ederken, enternelere yapılacak muameleye müteallik kaidelere (İşbu Sözleşmenin üçüncü bapının dördüncü kısmı) mümkün merteye sıhhatle tevfiği hareket edecektir.

Enterne

Madde - 42

Himaye gören şahısların enterne edilmeleri veya mecburi ikâmete tabi tutulmaları ancak hükmü altında buldukları devletin emniyeti, katiyyen zaruri kıldığı takdirde emrolunabilir.

Şayet bir şahıs, hâmi devletin mümessilleri vasıtasıyla, kendiliğinden enterne edilmek talebinde bulunursa ve bizzat kendi vaziyeti bunu lüzumlu kılarırsa, hükmünde buldukları devlet bu talebi is'af edecektir.

Mecburi İkamet veya Enterne Yeri

Madde - 43

Enterne edilen veya mecburi ikamete tabi tutulan her himaye gören şahıs zilyed devlet tarafından, bu maksat için mühdes mahkeme veya selâhiyetli idari heyetin mezkur kararı en kısa müddet içinde yeniden tetkik etmesini temin etmek hakkını haiz olacaktır. Şayet enternöman veya mecburi ikamet idame ettirilirse, alakalı mahkeme veya idari heyet muayyen zamanlardan ve en az senede iki defa bu şahsın vaziyetini tetkik edecek ve ahval ve şeriat müsaade ettiği takdirde mezkûr kararı o şahıs lehine tadil edecektir.

Alâkali himaye gören şahıslar muhalefet etmedikleri takdirde, zilyed devlet enterne edilenlerin ve mecburi ikamete tabi tutulanların isimleriyle bunlardan tahliye olunanların isimlerini, mümkün merteye süratle, hâmi devletin ıttılama arzedecektir. Aynı şartlar altında, işbu maddenin birinci bendinde zikrolunan mahkemelerin veya idari heyetlerin kararları da, mümkün merteye süratle, hâmi devlete bildirilecektir.

Mülteciler

Madde - 44

İşbu sözleşmede derpiş olunan kontrol tedbirlerini alırken, zilyed devlet fiilen hiçbir hükümetin himayesinden istifade etmiyen mültecilere, münhasıran hukukî bakımdan bir düşman devlet tebaası oldukları esasına dayanarak, yabancı düşman muamelesi yapmıyacaktır.

Başka Devlete Nakil

Mâdde - 45

Himaye gören şahıslar, sözleşmeye dahil bulunmayan bir devlete nakledilemezler.

Bu hüküm, himaye gören şahısların, muhasamat sona erdikten sonra vatanlarına iade edilmelerine veya ikamet ettikleri memlekete dönmelerine mani değildir.

Himaye gören şahıslar, zilyed devlet tarafından işbu sözleşmeye dahil bir devlete ancak bu devletin sözleşmeyi tatbik arzusunda ve iktidarında olduğuna itminan hasıl olursa nakledilebileceklerdir. Himaye gören şahıslar bu suretle nakledildikleri zaman, sözleşmenin tatbiki mesuliyeti bunları almayı kabul eden devlete terettüp edecektir ve kendisine emanet edildikleri müddetçe bu mesuliyet devam eyliyecektir. Mahaza, mezkûr devlet ehemmiyetli her hangi bir noktada sözleşme hükümlerini tatbik etmeyecek olursa, himaye gören şahısları nakletmiş olan devlet, hâmi devletin tebligatı üzerine, vaziyeti ıslah için müessir tedbirler alacak veya himaye gören şahısların kendisine iadesini istiyecektir. Bu talep yerine getirilecektir.

Himaye gören bir şahıs, siyasî veya dini akidelerinden dolayı zulme uğramaktan korkabileceği bir memlekete hiç bir veçhile naklolunamaz.

İşbu madde hiikümleri, adi cürümlerden maznun himaye gören şahısların muhasamat başlamadan evvel akdedilmiş olan iadei mücrimin muahedeleri mucibince iade edilmelerine bir mani teşkil etmez.

Tahditlerin Kaldırılması

Madde - 46

Himaye gören şahıslara karşı alınmış olan tahdidi tedbirler, şayet daha önce kaldırılmamış ise, muhasamat sonunda mümkün merteye sür'atle nihayete erecektir.

Himaye gören şahısların mallarına konulan tahdidi tedbirler de, zilyed devletin kanunlarına tevfikân muhasamat sonunda mümkün mertebe süratle hitama erecektir.

KISIM III.

İŞGAL EDİLEN TOPRAKLAR

Şahsi Dokunulmazlık Hakları

Madde - 47

İşgal altındaki bir toprakta mukim himaye gören şahıslar, yine mevzuubahis toprakların işgali üzerine müessesatta veya hükümette vuku bulacak herhangi bir değişiklik yüzünden, ne işgal edilen toprak makamlarıyla işgal eden devlet arasında akdolunacak bir anlaşma ile, ne de işgal edilen toprağın şağil devletçe kısmen veya tamamen ilhaki dolayısıyla, hiçbir veçhile ve her ne suretle olursa olsun işbu sözleşmenin bahsettiği istifalardan mahrum bırakılamazlar.

Kendi Memleketlerine Dönme

Madde - 48

Toprağı işgal edilen devletin tebaası olmayan mazharı himaye şahıslar, 35 nci maddede derpiş olunan şartlar altında bu toprağı terketmek hakkından istifade edebilirler ve bu baptaiki kararlar, mezkûr madde mucibince işgal devleti tarafından tesis olunacak usul dairesinde, ittihaz edilir.

Tehcir, Kitle Halinde Cebren Nakil ve Tahliye

Madde - 49

Himaye gören şahısların, işgali altındaki topraklardan şağil devletin kendi topraklarına veya işgal edilmiş olsun olmasın başka bir devletin topraklarına ferdi olarak veya kitle halinde cebren nakilleri veya tehcirleri, her ne sebeple olursa olsun, yasaktır.

Maamafih, şağil devlet, halkın emniyeti veya mücbir askerî sebepler icapettirirse, muayyen bir işgal muntikasının kısmen veya tamamen tahliyesine tevessül edebilir. Tahliyeler, himaye gören şahısların - buna maddeten imkân olmadığı haller müstesna - ancak işgal altındaki topraklarda yer değiştirmelerini intaç edebilir. Bu suretle tahliye edilen halk, bu muntıkada muhasamat sona erer ermez tekrar yerlerine iade olunacaktır.

Şağil devlet, bu tahliye ve nakillere tevessül ederken, himaye gören şahısların imkân nispetinde münasip tesisata kabul edilmelerini, yer değiştirmelerin memnuniyeti mucip sıhhat, hıfzısıhha, emniyet ve iaşe şartları altında vukubulmasını ve aynı aile efradının birbirlerinden ayrılmamalarını temin edecek surette hareket eyliyecektir.

Hâmi devlet; nakillerden ve tahliyelerden, vuku bulur bulmaz, haberdar edilecektir.

Şağil devlet, halkın emniyeti ve mücbir askerî sebepler zaruri kılmadıkça, himaye edilen şahıslar harp tehlikelerine bilhassa maruz muntikalarda alıkoymaz.

Şağil devlet, işgal ettiği topraklara bizzat kendi halkının bir kısmını tehcir veya nakledemez.

Çocuklar

Madde - 50

Şağil devlet, çocukların bakımına ve talim ve terbiyesine tahsis olunan müesseselerin iyi işlemlerini millî ve mahallî makamların muavenetiyle kolaylaştıracaktır.

Şağil devlet, çocukların teşhisini ve neseplerinin kaydını kolaylaştıracak bilcümle tedbirleri alacaktır. Şağil devlet bu çocukların şahsi statülerini hiçbir veçhile değiştirmeyeceği gibi bunları kendine bağh teşekküllere veya teşkilâta da ithal edemeyecektir.

Şayet mahallî müesseseler vazifelerini göremiyorlar ise, şağil devlet öksüz veya harp dolayısıyla ebeveynlerinden ayrı düşen çocukların, onlara bakacak yakın bir akraba veya dost bulunmazsa, bakımlarını ve talim terbiyelerini temin etmek için lüzumlu tedbirleri alacaktır.

136 ncı madde mucibince kurulacak büronun hususî bir şubesi, hüviyeti kati olarak bilinmeyen çocukları teşhis etmekle tavzif kılınacaktır. Bu çocukların ana ve babalarına veya sair yakın akrabalarına mütâallik elde edilecek malûmat daima kaydolunacaktır.

Şağil devlet, onbeş yaşından aşağı çocuklar, gebe kadınlar ve yedi yaşından aşağı çocukların anneleri lehine iaşe, tıbbi müdavaat ve harbin tesirlerinden vikaye hususunda işgalden evvel alınmış olabilecek rüçhan tedbirlerinin tatbikatına engel olmayacaktır.

Gönüllü Kaydı ve Çalışma Mecburiyeti

Madde - 51

Şağil devlet, himaye gören şahısları bizzat kendi silahlı veya yardımcı kuvvetlerinde hizmet etmeye mecbur tutamaz. Gönüllü kaydışı isdihdaf eden her türlü tazyik veya propaganda memnudur.

Şağil devlet, himaye gören şahısları ancak on sekiz yaşından yukarı olurlarsa, çalışmaya mecbur edebilir. Bu hususta ancak işgal kuvvetlerinin ihtiyacına ve amme hizmetlerine, işgal altındaki memleket halkının iaşesine, ibatesine, giyimine, münakalâtına veya sıhhatine lüzumlu işler mevzuubahis olabilir. Himaye gören şahıslar, kendilerini askerî hareketlere iştirak zorunda bırakacak hiç bir işi yapmaya mecbur tutulamazlar. Himaye gören şahıslar şağil devlet tarafından, bir işi zorla gördükleri tesisatın emniyetini kuvvet istimaliyle temine mecbur kılınacaktır.

İş, ancak mevzuubahis şahısların buldukları işgal altındaki topraklarında görülür. İşe davet olunan her şahıs imkân nisbetinde, kendi mutad çalışma muhitinde bırakılacaktır. İstenilen işe mukabil adilane bir ücret verilecek ve bu iş işçilerin bedeni ve fikri kabiliyetleriyle mütenasip olacaktır. Çalışma şartları ve koruma tedbirleri, bilhassa ücret, mesai saatleri, teçhizat, o iş için yetiştirilmiş olma ve iş kazalarıyla meslek hastalıklarının tazmini hususlarında işgal altındaki memlekette mer'i mevzuat, işbu maddede mevzuu bahis olan işlere tabi tutulan mazharı himaye şahıslar hakkında da vacibüttatbik olacaktır.

Her halükârda, işçilerin çalışmaya mecbur tutulmaları askeri veya yarı askeri mahiyette bir işçi seferberliğine asla müncer olamaz.

İşçilerin Himayesi

Madde - 52

Hiçbir mukavele, anlaşma veya nizamname her işçinin, gönüllü olsun olmasın, nerede bulunursa bulunsun, hâmi devletin mümessillerine müracaat ederek bu devletin müdahalesini istemek hakkını ihlâl edemez.

İşgal altındaki memleket işçilerinin işsiz kalmalarını veya çalışma imkânlarının tahdidini intaç ederek bunları şağil devlet hesabına çalışmaya mecbur eyliyecek her türlü tedbir memnudur.

Malların İmha Edilmesi Yasağı

Madde - 53

Ferden veya müştereken hususî şahıslara, devlete veya amme topluluklarına, içtimai teşekküllere veya kooperatiflere ait menkul ve gayrimenkul malların imhası, askerî harekât bu imhayı kat'i olarak zaruri kıldığı haller müstesna, yasaktır.

Memurlar ve Hakimler

Madde - 54

Şağil devletin, işgal altındaki topraklarda, vicdani mülahazalarla vazife ifasından imtina ettikleri için memurların ve hakimlerin statüsünü değıştirmesi veya bunlar hakkında zecri veya herhangi terhibi bir tedbir alması yasaktır.

Bu yasak, 51 nci maddenin ikinci bendinin tatbikına bir mani teşkil etmez. Ve amme hizmetlerinde bulunan memurları vazifelerinden uzaklaştırmak hususunda şağil devletin haiz olduğu selâhiyeti ihlal edemez.

Hakkın İaşesi ve Tıbbi Malzeme İhtiyacı

Madde - 55

Şağil devlet, halka lüzumlu olan iaşe maddeleriyle tıbbi maddeleri elinden geldiği nispette temin etmekle mükelleftir. Bilhassa işgal altındaki toprakların kaynakları yetmediği takdirde yiyecek ve tıbbi malzeme ile lüzumlu sair bircümle eşyayı ithal edecektir.

Şağil devlet, işgal altındaki topraklarda bulunan yiyecek ve tıbbi madde veya malzemeyi ancak işgal makamları ve işgal kuvvetleri için müsadere edebilir. Şağil devlet sivil halkın ihtiyaçlarını gözönünde tutacaktır. Beynelmilel diğerk mukavelelerin hükümleri baki kahnak üzere, şağil devlet her hangi bir müsaderenin hakiki değerinde tazmin edilmesi için icabeden tedbirleri alacaktır.

Hami devletler, askerî zaruretlerin icabettirdiği muvakkat tahditler mahfuz kalmak üzere, işgal altındaki topraklarda iaşe ve mualece vaziyetini her zaman bilâmania tetkik edebileceklerdir.

Halk Sağlığı ve Hıfzısıhha

Madde - 56

Şağil devlet, işğali altındaki topraklarda bulunan tıp müesseselerini, servislerini ve hastaneleri ve keza halkın sıhhatini ve hıfzısıhhasını, bilhassa sâri hastalıklara ve salgınlara karşı koruyucu ve önleyici tedbirler almak ve tatbik etmek suretiyle, elinden geldiği derecede, temin ve idame ile mükelleftir. Her sınıftan tıp personeline vazifesini yapmak müsaadesi verilecektir.

İşğal altındaki topraklarda yeni hastaneler kurulur ve işğal edilen devletin selâhiyetli teşekkülleri bu hastanelerde vazife halinde bulunmazsa, işğal makamları 18 nci maddede derpiş edilen tanıma keyfiyetine icabında tevessül edeceklerdir. Mümasil ahvalde, işğal makamları 20 nci ve 21 nci maddeler mucibince hastanelerin ve nakliye arabalarının personelinin de tanıyacaklardır.

Sıhhi ve hıfzısıhha tedbirlerini alırken ve keza bunları meriyete koyarken şağil devlet, işğali altındaki toprakta bulunan halkın manevi ve ahlâki ihtiyaçlarını nazarı itibara alacaktır.

Hastanelere E1 Koyma

Madde - 57

Şağil devlet, ancak acil zaruret halinde askerî yaralıları ve hastaları tedavi etmek üzere ve hastanede yatan şahısların tedavisini temin ve sivil halkın ihtiyaçlarını karşılamak hususunda münasip tedbirleri zamanında almak şartıyla sivil hastanelere, o da muvakkaten, el koyabilir.

Sivil hastanelerin malzemesine ve depolarına, sivil halkın, ihtiyaçları için lüzumlu oldukları müddetçe el konulamaz.

Ruhani Müzaheret

Madde - 58

Şağil devlet, rühbanın kendi dindaşlarına ruhani müzaharete bulunmasına müsaade edecektir.

Şağil devlet, dini ihtiyaçlara lüzumlu olan kitap ve eşyanın gönderilmesini de kabul edecek ve bunların işğal altındaki toprakta tevziini kolaylaştıracaktır.

Yardımlar

Madde - 59

İşğal altındaki toprak halkı veya bu halkın bir kısmı kâfi derecede iâşe edilemiyorsa, şağil devlet bu halk lehine yapılacak yardım hareketlerini kabul eyliyecek ve elinden geldiği nispette kolaylaştıracaktır.

Gerek devletler gerek Beynelmilel Kızılhaç Komitesi gibi bir tarafsız insani teşekkül tarafından tevessül olunabilecek bu hareketler, bilhassa yiyecek, tıbbi maddeler ve giyecek sevkiyatından ibaret olacaktır.

Bütün Akid Devletler, bu sevkiyatın serbestçe müruruna müsaade edecekler ve himayesini temin eyliyeceklerdir.

Maamafih, muhasım bir tarafın işğalinde bulunan bir toprağa gönderilen sevkiyatın serbestçe müruruna müsaade eden bir devlet, bu sevkiyatı muayeneye, sevkiyatın zamanlarını ve takip edeceği yolları tanzime ve şağil devletin istifadesinde kullanılmıyarak muhtaç halkın yardımlarına tahsis olunacağına dair hâmi devletten kâfi derecede teminat almak hakkını haiz olacaktır.

Şağil Devletin Mesuliyeti

Madde - 60

Yardım gönderilmesi, 55, 56 ve 59 ncu maddelerin tahmil ettiği mesuliyetlerden şağil devleti kurtaramaz. Şağil devlet yapılan sevkiyatı muhassas olduğu hedeften, işğal altındaki toprak halkının menfati icabı olarak bu hâmi devletin muvafakatiyle acil zaruret hali müstesna, hiçbir veçhile çeviremez.

Yardımların Tevzii

Madde - 61

Yukarıki maddelerde zikrolunduğu üzere gönderilen yardımların tevzii hâmi devletin müzaheretiyile ve kontrolü altında yapılır. Bu vazife; şağil devlet ile hâmi devlet arasında akdolunacak bir anlaşma mucibince bitaraf bir devlete, Beynelmilel Kızılhaç Komitesine veya bitaraf diğer her hangi bir insani teşekküle devredilebilir.

Bu yardım sevkياتından işgal altındaki topraklarda hiçbir vergi veya resim alınmaz. Böyle bir vergi veya resim alınması mezkûr toprakların ekonomisi için lüzumlu olduğu haller müstesnadır. Şağil devlet bu yardımların süratle tevziini kolaylaştıracaktır.

Bütün Akid Taraflar, işgal altında, bulunan topraklardaki. müişıssas bu yardım sevkياتının transit olarak geçmesine müsaade etmeye ve parasız nakline ceht ve gayret eyliyeceklerdir.

Ferdi Yardımlar

Madde - 62

Zaruri emniyet mülâhazaları mahfuz kalmak şartıyla, işgal altında bulunan topraklardaki himaye gören şahıslar kendilerine gönderilecek ferdi yardımları alabileceklerdir.

Millî Kızılhaç ve Diğer Yardım Cemiyetleri

Madde - 63

Şağil devletin mücbir emniyet mülâhazalarıyla istisnai olarak koyacağı muvakkat tedbirler mahfuz kalmak şartıyla:

a. Tanınmış olan Millî Kızılhaç Cemiyetleri (Kızılay ve Kızılaslan ve Güneş), Beynelmilel Kızılhaç konferanslarınca tayin olunduğu üzere Kızılhaç esaslarına uygun olarak faaliyetlerine devam edeceklerdir. Diğer yardım cemiyetleri de mümasil şartlar dahilinde, insanî faaliyetlerine devam edebilmelidirler.

b. Şağil devlet, bu cemiyetlerin personelinde ve bünyesinde yukarda zikredilen faaliyetlerine zarar verecek hiçbir değişikliği talep edemez.

Aynı prensipler, esaslı menafii umumiye hizmetlerinin idamesi, yardımların tevzii, ve tahlisiye ameliyelerinin tertibi suretiyle sivil halkın yaşama şartlarının temini için mevcut veya ihdas olunacak gayri askerî mahiyetteki hususî teşekküllerin faaliyetine ve personeline de vacübüttatbiktir.

Cezai Mevzuat

Madde - 64

İşgal altındaki toprakların Ceza Kanunu, şağil devletin emniyetine karşı bir tehlike teşkil ettiği veya işbu Sözleşmenin tatbikatına engel olduğu nispette ilga edildiği veya talik olduğu haller müstesna olmak üzere, meriyette kalacaktır. Bu mülâhaza ve adaletin fülen idaresini temin zaruretireti mahfuz kalmak üzere, işgal altındaki toprakların mahkemeleri, mezkûr kanunda derpiş edilen bircümle cürümler hususunda işlemeye devam edecektir.

Maamafih şağil devlet, işgali altındaki toprak ahalisini, işbu sözleşmeden kendi uhdesine terettüp eden vecibeleri yerine getirmek ve mezkûr toprakların muntazam idaresiyle birlikte gerek şağil devletin gerek işgal kuvvetleri veya idaresi mensuplarının ve bu devlet tarafından kullanılan müesseselerin ve muvasala yollarının emniyetini temin etmek için lüzumlu olan tedbirlere tabi tutulabileceklerdir.

Neşir

Madde - 65

Şağil devlet tarafından ısdar olunacak cezai tedbirler, ancak halkın dilinde neşir ve onun ıtılama götürüldükten sonra meriyete girecektir. Bû tedbirler, makabline şâmil olamaz.

Özel Mahkemeler

Madde - 66

Şağil devlet, 64 ncü maddenin ikinci bendi mucibince ısdar edeceği cezai mevzuatın ihlâli takdirinde maznunları gayri siyasi ve nizami şekilde teessüs etmiş kendi askerî mahkemelerine tevdi edebilir. Ancak, bu askerî mahkemelerin, bu işgal altındaki topraklarda bulunması şarttır. İstinaf mahkemeleri de tercihan işgal altındaki memlekette bulunacaktır.

Kanunların Tatbik Edilmesi

Madde - 67

Mahkemeler, ancak cürümden mukaddem mer'i bulunan ve umumî hukuk esaslarına, bilhassa cezaların nisbiyeti prensibi bakımından uygun olan kanunî mevzuatı tatbik edebilirler. Mahkemeler, maznunun şağil devlet tebaasından olmadığını nazarı itibara alacaktır.

Cezalar, Ölümlü Cezası

Madde - 68

Himaye gören bir şahıs, münhasıran şağil devlete zarar vermek maksadıyla bir cürüm işler ve bu cürüm de işgal kuvvetleri veya idaresi mensuplarının hayatına veya beden bütünlüğüne dokunmaz, ciddi bir kolektif tehlike ihdas etmez ve işgal kuvvetleri veya idaresinin mallarını veya onların kullandıkları tesisatı vahim surette izar etmezse, mezkûr şahıs enterne edilme veya hafif hapis cezasına çarptırılır. Şu kadar varki, bu enternömanın veya hapsin müddeti işlenen cürümle mütenasip olacaktır. Bundan başka, bu gibi cürümler için enterne edilme veya hapis cezası himaye gören şahıslar hakkında hürriyeti selbeden yegâne tedbir olacaktır. İş bu sözleşmenin 66 ncı maddesinde derpiş olunan mahkemeler, hapis cezasını aynı müddetle enterne etme tedbirine serbestçe tahvil edebilirler.

Şağil devlet tarafından 64 ncü ve 65 nci maddeler mucibince isdar olunan cezai mevzuat, himaye gören şahıslar hakkında ölüm cezasını, ancak casusluktan, şağil devletin askerî tesislerine karşı vahim sabotaj hareketlerinden veya bir şahsın veya müteaddit şahısların ölümüne sebep olan kasdi cürümlerden dolayı ve işgal edilen topraklarda işgal başlamadan evvel mer'i kanunlarda bu gibi hareketler için ölüm cezası mevcut olmak şartıyla, derpiş edebilir.

Himaye gören bir şahıs hakkında ölüm cezası ancak, maznunun şağil devlet tebaasından olmamak itibariyle ona hiçbir sadakat vazifesiyle bağlı olmadığı hususuna mahkemenin bilhaasa nazarı dikkati celbedilmiş olması kaydıyla verilebilir.

Cürüm sırasında en az on sekiz yaşında bulunmayan mazharı himaye bir şahıs hakkında hiçbir suretle ölüm cezası verilemez.

Mevkufiyetin Cezadan Mahsubu

Madde - 69

Bilcümle ahvalde, himâye gören maznun bir şahıs hakkında verilecek her türlü hapis cezasından ihtiyati mevkufiyet müddeti tenzil olunacak

İşgalden Evvel İşlenen Suçlar

Madde - 70

Harb kanunlarına ve örf ve adetlerine mugayir hareketler müstesna olmak üzere, himâye gören şahıslar işgalden evvel veya işgalin muvakkaten inkıtaa uğraması sırasında yaptıkları hareketlerden veya izhar ettikleri fikirlerden dolayı şağil devlet tarafından tevkif, takip ve mahkûm edilemezler.

İşgal edilen toprağa muhasamat başlamadan evvel iltica etmiş olan şağil devlet tebaaları evvel işlenilmiş olup toprağı işgal edilen devletin hukuki mevzuatı sulh zamanında iadeyi muhik kılan adi cürümlerden dolayı, tevkif ve takip ve mahkûm edilebilirler veya işgal altındaki topraktan götürülebilirler.

Ceza Usulü

Madde - 71

Şağil devletin selâhiyetli mahkemeleri, mizami bir muhakeme cereyan etmeden, hiçbir mahkurniyet kararı veremezler.

Şağil devletçe takibata, uğrıyacak her maznun, kendi aleyhinde tesbit olunan ittiham unsurlarından bütün teferruatıyla, anlıyabileceğı bir lisanla yazılı olarak bilateehhür haberdar edilecektir; ve davası, kabil olduğu kadar süratle, rüyet olunacaktır.

Şayet ittiham unsurları, ölüm cezasına veya iki sene ve daha fazla hapis cezasına mahkûmiyeti intaç edecek mahiyette olursa, hami devlet himaye gören şahıslar hakkında şağil devletçe tevessül olunacak her takipten haberdar edilecektir. Hami devlet, her an dava safhası hakkında malûmat alabilir. Bundan başka hami devletin gerek bu davalar hakkında gerek himaye gören şahıslar aleyhinde şağil devlet tarafından tevessül olunan diğer herhangi bir takip hakkında, kendi isteğı üzerine, her türlü malûmatı almaya hakkı olacaktır.

İşbu maddenin ikinci bendinde derpiş olduğu üzere hami devlete vukubulacak tebligat, derhal yapılacak ve her halde ilk celse tarihinden üç hafta evvet mezkûr devlete varmış olacaktır.

Muhakemenin açılışında, işbu madde hükümlerine tamamıyla riayet olduğu ıspat edilemezse, muhakeme cereyarı edemez. Tebligat bilhassa aşağıdaki hususları ihtiva edecektir:

- a. Maznunun hüviyeti,
- b. İkamet veya mevkufiyet yeri,
- c. İtham unsurunun veya unsurlarının tasrihen beyanı (ithamın dayandığı cezai mevzuat zikrolunacaktır),
- d. Davayı hangi mahkemenin rüyet edeceği,

e. İlk celsenin yeri ve tarihi.

Müdafaa Hakkı

Madde - 72

Her maznun, kendi müdafası için lüzumlu olan delilleri ibraz etmek hakkını haiz olacak ve bilhassa şahitler ikame edebilecektir. Her maznunun, bizzat intihap edeceği ehliyetli bir müdafî tarafından müzaheret görmeye hakkı olacaktır. Bu müdâfi onu serbestçe ziyaret edebilecek, ve müdafaasını hazırlamak için lüzumlu olan kolaylıkları görecektir.

Şayet maznun bir müdafî intihap etmemiş olursa., hamî devlet ona bir müdafî temin edecektir. Eğer maznun ağır bir ithama muhatap olacaksa vehamî bir devlet ve mevcut olmazsa, şağil devlet, maznunun muvafakati şartıyla, ona bir müdafî temin eyliyecektir.

Her maznuna, kendi arzusuyla feragat etmediği takdirde, gerek istintakta gerek mahkemede .bir tereüman müzaheret edecektir. Her maznun, her zaman tercümanı reddedebilecek ve yerine başka birinin ikamesini isteyebilecektir.

Temyiz Hakkı

Madde - 73

Her mahkûm, mahkeme tarafından tatbik edilen mevzuatta derpiş olunan temyiz yollarına gitmek hakkını haiz olacaktır. Mahkûm, malik olduğu temyiz haklarından ve bunları kullanmak için icabeden mületlerden tamamıyla haberdar edilecektir.

İşbu kısımda derpiş olunan ceza muhakeme usulleri, buna imtisalen, temyize de tatbik edilecektir. şayet mahkemece tatbik olunan kanunda temyiz imkânları derpiş edilmiyorsa., maznunun, şağil devletin selâhiyetli makamına muhakeme ve mahkumiyet aleyhinde müracaata hakkı olacaktır.

Koruyucu Devletin Mümessilleri

Madde - 74

Hamî devlet mümessilleri, himaye gören bir şahsı muhakeme eden her mahkemede, şağil devletin emniyeti nef'ine olarak istisnaen gizli cereyan etmesi halleri hariç, hazır bulunmak hakkına malik olacaktır. Bu takdirde şağil devlet hamî devlete keyfiyeti bildirecektir. Muhakemenin mahallini ve başlayacağı tarihi mübeyyin bir ihbarname hamî devlete gönderilecektir.

Ölüm cezasını veya iki sene ve daha fazla hapis cezasını mutazammın mahkeme kararları, kabil olduğu kadar süratle ve esbabı izah olunarak hamî devlete tebliğ edilecektir. Bu kararlar, 71 nci madde mucibince yapılan tebligatın beyanını ve hürriyeti selbenden bir eezayı tazammun eden hükümler hakkında da bu cezanın çekileceği yerin beyanını ihtiva edecektir. Diğer kararlar mahkeme zabıtlarına geçirilecek ve hamî devlet mümessilleri tarafından tetkik olunabilecektir. Ölüm cezasına veya iki sene ve daha fazla müddetle hürriyeti selbenden bir cezaya mahkumiyet takdirinde temyiz mühletleri ancak mahkeme kararı hamî devletin eline vasıl olduğu andan itibaren başlayacaktır.

Ölüm Cezası Hükümü

Madde - 75

İdama mahkûm edilen şahıslar hiç bir suretle af talebinde bulunmak hakkından mahrum edilemezler.

Hiç bir ölüm Cezası, bu mahkûmiyeti teyit eden kati hüküm veya af talebini reddeden karar hamî devletin eline vasıl olduğu andan itibaren en az altı aylık bir müddet munkazi olmadan, infaz edilemez.

Bu altı aylık mühlet musarrah bazı ahvalde, şağil devletin veya silahlı kuvvetlerinin emniyetinin teşkilâtı bir tehdiye martız bulunduğu vahim ve nazik ahval ve şeraitten anlaşıldığı takdirde, kısaltılabilir. Bu mühlet kısaltılması hamî devlete ihbar olunacak ve bu devlet, selâhiyetli işgal makamları nezdinde mezkûr idam kararları hakkında zamanında teşebbüslerde bulunmak imkânına malik olacaktır,

Tutuklulara Yapılacak Muamele

Madde - 76

Himaye gören maznun şahıslar, içgal altındaki memlekette mevkuf tutulacaklar ve mahkûm oldukları takdirde de cezalarını orada çekeceklerdir. Mümkün olursa diğer mevküflardan ayrı bulundurulacaklar ve hiç değilse işgal altındaki memleketin cezaevleri rejimine tekabül edecek ve onları sıhhatli bir vaziyette tutmaya kifayet edecek bir işe hıfzısıhha rejimine tabi olacaklardır.

Sıhhi vaziyetlerinin icab ettirdiği tıbbî tedavi altına alınacaklardır.

Keza isteyebilecekleri, ruhani yardımı görmelerine müsaade olunacaktır.

Kadınlar, ayrı mahallerde ikamet ettirilecekler ve doğrudan doğruya kadınların nezareti altına konulacaklardır.

Esirler için derpiş edilmiş olan hususi rejim gözönünde bulundurulacaktır.

Himaye gören mevkuf şahıslar,143 ncu madde mucibince hami devlet mümessilleriyle Beynelmilel Kızılhaç Komitesi mümessillerinin ziyaretini kabul etmek hakkını haiz olacaklardır.

Bundan başka, ayda hiç değilse bir adet yardım paketi hakları olacaktır.

İşgaldeki Yerlerde Bulunan Mevkufların Teslimi

Madde - 77

İşgal altındaki topraklarda bulunan maznun veya mahkemelerce mahkûm, himaye gören şahıslar, işgal sonunda, kurtarılan toprak makamlarına dosyalarıyla birlikte teslim edileceklerdir.

Güvenlik Tedbirleri

Madde - 78

Şayet şağil devlet, himaye gören şahıslar hakkında, mücbir emniyet sebeplerine mebni tedbirler almaya lüzum görürse, bunları nihayet mecburi ikamete memur ve enterne edebilir.

Mecburi ikamete veya enterne edilmeye müteallik kararlar, işbu sözleşme hükümleri mucibince şağil devletçe tesbit olunacak muntazam bir usule tevfiikan verilecektir. Bu usul alâkadarların, temyiz hakkını derpiş edecektir. Bu temyiz en kısa bir müddet zarfında, intaç edilecektir. Şayet kararlar tasdik olunursa, mezkûr devlet tarafından teşkil olunacak selâhiyetli bir teşekkül vasıtasıyla muayen devrelerde, kabilsse altı ayda bir, yeniden tetkik olunacaktır.

Mecburi ikamete tabi tutulan ve bu suretle ikametgâhlarını terke mecbur olan mazharı himaye şahıslar, bilakaydüşart işbu sözleşmenin 39 ncu maddesi hükümlerinden istifade edeceklerdir.

KISIM IV

ENTERNELERE TATBİK OLUNACAK MUAMELEYE MÜTEALLİK

KAİDELER

FASIL I

UMUMİ HÜKÜMLER

Kanunların Tatbiki ve Enterne Edilme

Madde - 79

İhtilâfa dahil taraflar, himaye gören şahısları ancak 41 nci, . 42 nci, 43 ncu, 68 nci ve 78 nci maddelerin hükümleri dahilinde enterne edebilirler.

Medenî Hakları Kullanma Ehliyeti

Madde - 80

Enterne bütünü medenî ehliyetlerini muhafaza edecekler ve bundan mütevellit haklarını, enterne vaziyetleriyle kabil telif olduğu nispette kullanacaklardır.

Himaye

Madde - 81

Himaye gören şahısları enterne edecek ihtilâfa dahil taraflar, onların bakımını bilâ ücret temin etmek ve keza sıhî vaziyetlerinin icabettirdiği tıbbî tedaviye tevessül eylemekle mükelleftirler.

Bu masrafların tahsili zımında, enternelerin tahsisatından, yevmiyelerinden veya alacaklarından hiçbir tevkifat yapılmıyacaktır.

Zilyed devlet, enternelere bağlı şahısların, da bakımını, kâfi geçim vasıtalarına malik olmadıkları veya bizzat hayatlarını kazanmaya muktedir bulunmadıkları takdirde temin, eyleyecektir.

Guruplara Ayırma

Madde - 82

Zilyed devlet, enterneleri kabil olduğu derecede milliyetleri, dilleri ve örf ve adetleri itibarı ile gruplandıracaktır. Aynı memleketin tebaaları olan enterneler, münhasıran dilleri başka olduğu için birbirlerinden ayrılmıyacaklardır.

Aynı ailenin efradı ve bilhassa ebeveyn ve çocuklar, enterne edildikleri müddetçe, aynı enternöman yerinde toplanacaklardır. Ancak iş ihtiyaçları, sıhhi sebepler veya işbu kısmın IX ncu faslında derpiş olunan hükümlerin tatbiki muvakkat bir ayrılığı lüzumlu kıldığı haller bundan müstesnadır. Enterneler, ebeveyn nezareti dışında serbest bırakılan çocukların kendileriyle birlikte enterne edilmesini talep edebilirler.

Aynı ailenin efradı, her türlü imkân nispetinde, aynı yerlerde toplanacaklar ve diğer enternelerden ayrı olarak ibate edileceklerdir: Kendilerine aile hayatı yaşayabilmeleri için lüzumlu olan kolaylıklar gösterilecektir.

FASIL II

ENTERNÖMAN YERLERİ

Enternöman Yerlerinin Tesbiti ve İşaretlenmesi

Madde - 83

Zilyed devlet, enternöman yerlerini harp tehlikelerine bilhassa maruz mahallere koyamaz.

Zilyed devlet, enternöman yerlerinin coğrafi mevkileri hakkında faydalı bilcümle malûmatı hamî devlet vasıtasıyla düşman devletlere bildirecektir.

Askerî mülahazalar imkân verdikçe, enterne kampları, gündüz havadan bariz bir şekilde görülecek tarzda konulmuş (IC) harfleriyle belirtilecektir. Mamafih, alâkadar devletler diğer bir işaret vasıtası hususunda mutabık kalabilirler. Bir enterne kampından başka hiç bir yer bu suretle işaretlendirilemez.

Enternelerin Ayrılması

Madde - 84

Enterneler, harb esirlerinden ve diğer bir sebeple hürriyetten mahrum edilmiş olan şahıslardan ayrı olarak ibate ve idare olunacaklardır.

Yerleşme ve Hıfzısıhha

Madde - 85

Zilyed devlet, himaye gören şahısların enterne edilmelerinin bidayetinden itibaren bilcümle hıfzısıhha ve sıhhat teminatını haiz ve şiddetli iklim şartlarına ve harbin tesislerine karşı müessir bir himaye temin eyliyen binalarda veya konaklarda yerleştirilecektir. Daimi enternöman yerleri hiçbir halde gayrisihhi veya iklimi enterneler için zararlı olabilecek mıntıkalarda kurulamaz. Himaye gören şahıslar, gayri sıhhi veya iklimi sıhhat için muzır bir mıntıkada muvakkaten enterne edildikleri bütün hallerde, bu tehlikelerden endişeye mahal olmayan yerlere ahval ve şeraitin imkân verdiği suretle naklolunacaklardır.

Binalar, tamamiyle rutubetten masun bulunacak ve bilhassa gece bastıktan sonra ışıklar söndürülünceye kadar kâfi derecede ısıtılmış ve tenvir edilmiş olacaktır. Yata yerleri kâfi derecede geniş ve havadar olacak, enterneler münasip yatak takımlarına ve kâfi miktarda örtüye malik bulunacaklardır. Bu hususta iklim ve enternelerin yaşı, cinsiyeti ve sıhhi vaziyetleri gözönünde bulundurulacaktır.

Enterneler, gece ve gündüz hıfzısıhha icaplarına uygun ve daima temiz halde tutulacak sıhhi tesisata sahip olacaklardır. Enternelere, vücut temizliklerinin hergünkü bakımı ve çamaşırlarının yıkanması için kâfi miktarda su ve sabun verilecektir. Bu hususta lüzumlu tesisat ve kolaylıklar temin olunacaktır. Bundan başka enterneler, duş ve banyo tesislerine de malik olacaklardır. Enternelere hıfzısıhha bakımı ve temizlik işleri için icabeden zaman verilecektir.

İstisnâ ve muvakkat bir tedbir mahiyetinde olarak, enterne kadınları aynı aile gurubuna, mensup olmadıkları halde erkeklerle aynı enternöman yerine koymak icabederse, onlara ayrı yatacak yerler ve sıhhi tesisat temini mecburidir.

İbadet Mahalleri Tahsisi

Madde - 86

Zilyed devlet, enternelerin emrine mezhepleri her ne olursa olsun, elverişli ibadet mahalleri verecektir.

Kantinler

Madde - 87

Enternelerin sabun ve tütün de dahil olmak üzere, refahlarını ve şahsi konforlarını artıracak mahiyette olan gıda maddelerini ve kullanılacak eşyayı, mahallî ticaret fiyatlarını hiçbir veçhile açmıyacak fiyatlarla tedarik

edebilmelerine imkân vermek için bütün enternöman yerlerinde, şayet mümasil diğer kolaylıklara malik bulunmuyorlarsa kantinler tesis olunacaktır.

Kantinlerin kârı, her enternöman yerinde ihdas ve alâkadar enternöman yerinde bulunan enterneler nef'ine idare edilecek olan hususi yardım fonuna yatırılacaktır.102 nci maddede derpiş olunan enterneler komitesi, kantinlerin tedvirine ve bu fonun idaresine nezaret etmek hakkını haiz olacaktır.

Bir enternöman yeri lağvedildiği zaman, yardım fonunun alacak bakiyesi aynı milliyette enternelere tahsis edilmiş olan diğer bir enternöman yerinin yardım fonuna naklolunacak veya böyle bir yer mevcut değilse, zilyed devlet nezdinde geri kalan diğer bütün enternelerin nef'ine olarak idare edilecek merkezi bir yanim fonuna yatırılacaktır.

Hava Alârlarından Korunmak İçin Sığınak

Madde - 88

Hava bombardımanlarına ve sair harb tehlikelerine maruz bütün enternöman yerlerinde lüzumlu himayeyi temin için münasip ve kâfi sayıda sığınaklar tesis olunacaktır. Alârm halinde, kendi konaklarının himayesine iştirak edecek olanlar müatesna olmak üzere, enterneler kabil olduğu kadar süratle bu sığınaklara gidebileceklerdir. Halk hakkında itihaz olunacak bilcümle himaye tedbirleri bunlara da tatbik edilecektir.

Enternöman yerlerinde yangın tehlikelerine karşı da kâfi ihtiyat tedbirleri ahnacaktır.

FASIL III

İAŞE VE İLBAS

İaşe

Madde - 89

Enternelere normal bir sıhhat muvazenesi temin etmek ve gıdasızlıktan tevellüt edecek teşevvüslere mani olmak için enternelerin günlük iaşe tayınları miktarı, vasıf ve tenevvü itibariyle kâafi derecede olacaktır. Keza enternelerin alışık oldukları rejim de nazarı itibara alınacaktır.

Bundan başka enternelere, malik olabilecekleri munzam yiyecekleri bizzat hazırlamak vasıtaları da verilecektir.

Enternelere kâfi miktarda içecek su temin olunacaktır. Bunların tütün içmelerine müsaade edilecektir.

İşçiler, gördükleri işin mahiyetiyle mütenasip munzam gıda alacaklardır.

Gebe ve loğusa kadınlar ve on beş yaşından küçük çocuklar fizyolojik ihtiyaçlarıyla mütenasip munzam gıda alacaklardır.

Giyim

Madde - 90

Enternelere, tevkif edildikleri sırada beraberinde elbise, ayakkabı ve yedek çamaşır almaları ve lüzumu halinde, bunları sonraları da tedarik etmeleri için her türlü kolaylıklar gösterilecektir. Enterneler iklimin icabettirdiği derecede elbiseyi malik değilse ve bunları tedarik edemezlerse, zilyed devlet bu elbiseleri onlara parasız verecektir.

Zilyed devletin enternelere vereceği elbiseleri ve enternelerin elbiselerine haricen koyabileceği işaretler ne terzil edici mahiyette ne de gülünç olacaktır.

İşçilere, işin mahiyeti icabettirdiği her yerde, münasip koruma elbiseleri de dahil olmak üzere, iş kıyafetleri temin edilecektir.

FASIL IV

HİFSİSİHHA VE TİBBİ TEDAV İ

Tıbbi Tedavi

Madde - 91

Her enternöman yerinde, ehliyetli bir doktorun idaresinde, münasip bir revir bulunacak ve enterneler burada muhtaç olabilecekleri tedaviyi görecekler ve muvafık bir gıda alacaklardır. Sâri veya akli hastalıklara uğrayanlar için tecrit mahalleri tahsis edilecektir.

Loğusa kadınlar ve ağır bir hastalığa tutulan veya vaziyetleri hususi bir tedaviyi, cerrahi bir müdahaleyi veyâ hastaneye kaldırılmayı icabettiren enterneler, bunları tedaviye elverişli biltümle müesseselere kabul olunacaklar ve halkın heyeti umumiyesine gösterilen ihtimamdan daha aşağı olmıyan bir tedavi göreceklerdir.

Enterneleler tercihan kendi milliyetlerine mensup bir tıbbi personel tarafın tedavi olunacaklardır.

Enterneleler, muayene olmak üzere. tıbbî makamların önüne çıkmaktan men olunamayacaklardır. Zilyed devletin tıbbî makamları tedavi altına alınan herhangi bir enterneye, talebi üzerine, hastalığının veya yaralarının mahiyeti, tedavinin müddeti ve yapılan müdavâtı gösterir resmî bir vesika vereceklerdir. Bu vesikanın bir sureti 140 ncı maddede derpi, olunazı Merkez Ajansına gönderilecektir.

Enternelelerin sıhhatli bir vaziyette kalmaları için yapılan lüzumlu tedavi ve verilen aletler, bilhassa diş ve saire protezleri ve gözlükler onlara meccanen temin olunacaktır.

Sıhhi Teftişler

Madde - 92

Enternelelerin sıhhi teftişleri en az ayda bir defa yapılacaktır. Bu teftişlerin hedefi bilhassa umumî sıhhat ve gıda vaziyetiyle temizlik vaziyetlerini kontrol etmek ve sari hastalıkları, bilhassa veremi, zührevi hastalıkları ve sıtmayı meydana çıkarmaktır. Bu teftişler bilhassa her enternenin tartılması ve senede en az bir defa radioskopik muayenesini ihtiva edecektir.

FASIL V

DİNİ, FİKRİ VE BEDENİ FAALİYETLER

Dini Faaliyetler

Madde - 93

Enterneleler, zilyed makamlar tarafından tayin olunacak mutat inzibati tedbirlere riayet etmek şartıyla, kendi mezheplerinin ayinlerine iştirak de dahil olmak üzere, dinlerinin vecibelerini yerine getirmekte tamamıyla serbest bırakılacaktır.

Bir dinin rahibi olan enterneleler, dindaşları arasında rahipliği tamamıyla ifaya mezun kılınacaklardır. Bu hususta, zilyed devlet rahiplerin aynı dili konuşan ve aynı dine sâlik olan enternelelerin yerleştirildikleri enternöman kampları arasında adilâne bir tarzda taksim edilmelerine itina gösterilecektir. Şayet rahipler kâfi miktarda değılseler, zilyed devlet bir enternöman yerinden diğereine gitmeleri için icabeden kolaylıkları gösterecek, bilhassa nakil vasıtaları verecektir ve hastanelerde yatan enterneleleri ziyaret etmelerine müsaade olunacaktır. Bu dinin rahipleri, ruhani vazifeleri hususunda zilyed devletin dini makamlarıyla ve imkân nisbetinde, kendi mezheplerine ait beynelmilel dini teşkilâtla muhabere serbestisinden istifade edeceklerdir. Bu muhabere, 107 nci maddede zikrolunan kontenjana dahil addedilmeyecektir, fakat 112 nci maddenin hükümlerine tabi tutulacaktır.

Şayet enterneleler kendi dinlerinin bir rahibinin yardımlarına mazhar olmazlarsa veya bu rahipler kâfi sayıda bulunmazlarsa, aynı mezhebin mahallî dini makamı, zilyed devletle mutabık olarak, ya enternelelerin sâlik buldukları mezhebin bir rahibini, yahut da, mezkûr din itibariyle imkân varsa, müşabih bir mezhebin rahibini veya ehliyetli bir lâiki tayin edebilecektir. Bu lâik memur, deruhde ettiğı vazifeye muzaf bütün hususlardan istifade edecektir. Bu suretle tayin olunacak şahuslar, zilyed devletin koyduğı biltümle nizamata, inzibat ve emniyetin nef'ine olarak, işiyet edeceklerdir.

Fikir, Terbiye, Eğlence ve Spor

Madde - 94

Zilyed devlet, enternelelerin fikir, terbiye, vakit geçirme ve spor faaliyetlerini bunlara iştirak edip etmemekte kendilerini serbest bırakmakla beraber, teşçi edecektir. Bunların ifasını teminen mümkün olan her tedbiri alacak ve bilhasaa münasip mahaller tahsis edecektir.

Enternelelerin tahsillerine devam etmelerine ve yeni tahsillere koyulmalarına imkânı vermek üzere kendilerine mümkün olan her türlü kolaylık gösterilecektir. Çocukların ve gençlerin talim ve terbiyeleri temin olunacaktır. Bunlar enternöman yerlerinin gerek içinde, gerek dışında mekteplere devam edebileceklerdir.

Enterneleler bedeni hareketlerde bulunmak, sporlara ve açık hava oyunlarına iştirak etmek imkânına malik olacaklardır. Bütün enternöman yerlerinde, bu husus için serbest sahalar tahsis edilecektir. Çocuklara ve gençlere hususi yerler tahsis olunacaktır.

Çalışma Şartları

Madde - 95

Zilyed devlet, enterneleri ancak kendileri arzu ederlerse işçi olarak kullanabilir. Her halde, bazıları enterne edilmemiş bir himaye gören şahsa tahmil edildiği takdirde işbu Sözleşmenin 40 ncı veya 51 nci maddelerini ihlâl edecek olan içlerde ve keza tehzil ve terzil edici mahiyetteki işlerde kullanmak yasaktır.

Altı haftalık bir çalışma devresinden sonra enterneler sekiz gün evvelden haber vermek şartıyla her zaman çalışmaktan vazgeçebilirler.

Bu hükümler, zilyed devletin enterne doktorları, dışçileri ve diğer sıhhiye personeli azasını beraber ikamet ettikleri enterneler lehine olarak mesleklerini ifaya mecbur tutmak, enterneleri enternöman yerinin idare ve bakım işleriyle tavzif etmek, bu şahısları mutfak ve diğer ev işlerinde kullanmak ve nihayet enterneleri hava bombardımanlarına ve harbden nütevellit diğer tehlikelere karşı korumaya matuf içlerde istihdam etmek hususlarındaki hakkına bir hanel getiremez. Mamafih hiç bir enterne, idare doktoru tarafından bedenlen kabilyetsizliği beyan olunan işleri ifaya mecbur tutulamaz.

Zilyed devlet, bütün çalışma şartlarına, tıbbi müdavata, ücretlerin ve iş kazalarıyla meslekî hastalıklar tazminatının tediyesine müteallik mesuliyetleri tamamiyle deruhde edecektir. Çalışma şartları ve iş kazalarıyla meslekî hastalıklar tazminatı milli kanunlara ve örf ve adete uygun olacaktır ve hiçbir veçhile aynı muntıkada aynı mahiyetteki işe tatbik edilenden aşağı olmayacaktır. Ücretler, zilyed devlete enterneler ve icabı halde zilyed devletten gayri iş verenler arasında mutabık kalınarak ve zilyed devleti enterneye maccanen bakmak ve keza ona sıhhi vaziyetinin lüzumlu kıldığı tıbbî müdavata meccanen temin eylemek hususundaki mükellefiyeti gözönünde bulundurularak, adilane bir tarzda tayin olunacaktır. Üçüncü bentte istihdaf olunan işlerde devamlı olarak istihdam edilen enterneler, zilyed devletten âdilâne bir ücret alacaklardır; çalışma şartları ve iş kazalarıyla meslek hastalıkları tazminatı aynı muntıkada aynı mahiyetteki işler için tatbik olunandan aşağı olmayacaktır.

İş Müfrezeleri

Madde - 96

Her iç müfrezesi bir enternöman yerine bağlı olacaktır. Zilyed devletin selâhiyetli makamları ve bu enternöman yerinin kumandanı, iş müfrezelerinde işbu Sözleşme hükümlerine riayet edilmesinden mesul olacaktır. Kumandan, kendine tabi iş müfrezelerinin muntazam bir listesini tutacak ve enternöman yerlerini ziyaret edecek olan hami devletin, Beynelmilel Kızılhaç Komitesinin veya diğer insani teşkilâtın murahasalarına tevdi edecektir.

FASIL VI

ŞAHSİ MÜLKİYET VE MALİ MENABİ

Kıymetli ve Şahsî Eşya

Madde - 97

Enternelerin zati eşyalarını muhafaza etmelerine müsaade olunacaktır. Üzerlerinde bulunan paralar, çekler, esham, ilah, keza kıymetli eşya ancak mevzu usuller dairesinde ellerinden alınabilecektir. Kendilerine bunlar için tefsilâtli bir makbuz verilecektir.

Paralar, 98 nci maddede derpiş olduğu üzere, her enterneye ait hesabın matlubuna kaydolunacaktır. Bu paralar başka bir paraya tahvil edilemez. Meğer ki sahibinin enterne edildiği toprakların kanunu bunu zaruri kılsın veya bizzat enterne buna muvafakat eylesin.

Bilhassa şahsi veya hıssi kıymeti olan eşya enternelerden alınamaz. Enterneler, tahliye edildiklern veya vatanlarına iade olundukları vakit, 98 nci madde mucibince tutulacak hesaplarının matlubunda bulunan bakiyeyi nakden alacakları gibi zilyed devletin, mer'i kanunlarına göre, alıkoyması icabeden eşya ve kıymetler hariç olmak üzere, enterne edilmeleri sırasında kendilerinden ahnan bilcümle eşyayı, paraları, çekleri, eshamı vesaireyi de geri alacaklardır. Enterneye ait bir mal bu kanunlar sebebiyle ahkonulacak olursa alâkadara tefsilâtli bir tasdikname verilecektir.

Enternelerin elinde bulunacak aile vesikaları ve hüviyet varakaları ancak makbuz mukabilinde kendilerinden alınabilir. Hiçbir zaman enterneler hüviyet varakasız bulunmayacaklardır. Eğer hüviyet varakaları yoksa kendilerine zilyed makamlar tarafından tanzim edilen ve enternömanın sonuna kadar hüviyet varakasının yerini tutacak olan hususi vesikalar verilecektir.

Enterneler, mubayaat yapabilmek için, üzerlerinde nakit veya mubayaa bonoları olarak bir miktar para bulundurulabileceklerdir.

Milli Kaynaklar ve Tahsisat

Madde - 98

Enterneler, yiyecek ve tütün, tuvalet levazımı gibi eşya mubayaa edebilmek için muntazaman tahsisat alacaklardır. Bu tahsisat, kredi veya mubayaa, banoları tarzında olabilir.

Bundan maada, enterneler, tebaası buldukları devletten, hami devletten, kendilerine yardım edebilen herhangi bir teşekkülden veya ailelerinden para alabilecekleri gibi, zilyed devletin kanunları mucibince mallarının gelirlerini de alabilirler, Menşe devletinin tahsis ettiği para miktarları her sınıf enterneler için (mâlül, hasta, gebe kadın ilâh.) aynı olacak ve mezkûr devlet tarafından işbu sözleşmenin 27 nci maddesinde menedilen fark gözetmeye müstenit bir tesbit yapılamıyacağı gibi zilyed devlet tarafından da böyle bir esasa istinaden tevzi edilemeyecektir.

Zilyed devlet, her enterne için muntazam bir hesap tutacak ve bu hesabın matlubuna işbu maddede zikrolunan tahsisatla, enternenin kazandığı ücretler ve kendisine yapılan, para. irsalâtı kaydolunacaktır. Keza, kendisinden alınan ve enternenin bulunduğu topraklarda mer'i kanunlar mucibince serbest bırakılabilecek olan paralar da bu matluba geçirilecektir. Ailesine veya iktisaden kendisine bağlı şahıslara para göndermesi için enterneye, alâkadar topraklarda meri kanunlarla telifi kabil olan her türlü kolaylıklar gösterilecektir. Enterne, zilyed devletin tesbit ettiği hadler dahilinde, şahsî masrafları için lüzumlu olan parayı bu hesaptan çekebilecektir. Enterneye, hesabını incelemek ve hülasalar almak hususunda. her zaman makul kolaylıklar gösterilecektir. Bu hesap, talep üzerine, hami devlete Bildirilecek ve enterne başka bir yere naklolunursa, onu takip edecektir.

FASIL VII

İDARE VE İNZİBAT

Enternöman Yerinin İdaresi

Madde - 99

Her enternöman yeri, zilyed devletin muntazam askerî kuvvetleri arasından veya muntazam sivil idari kadrosundan seçilmiş mesul bşr subay veyâ memurun idaresi altına konulacaktır. Enternöman yerinin subay veya memurun idaresi altına konulacaktır. Enternöman yerinin kumandanı olan subay veya memurun elinde işbu nözleşmenin kendi mensup olduğu memleketin resmî dilinde veya resmî dillerinden birinde yazılmış metni bulunacak ve kendisi bu mukavelenin tatbikatından mesul olacaktır. Nezarete memur personele gerek işbu sözleşme hükümleri, gerek sözleşmenin tatbikini istihdaf eden nizamnameler öğretilecektir.

İşbu sözleşmenin ve yine işbu sözleşme mucibince akdedilmiş olan hususi anlaşmaların enternelerce anlaşılacak bir lisanla yazılmış metinleri enternöman yerlerine asılacak veya enterneler komitesinin elinde bulunacaktır.

Nizamnameler, emirler, ihtarlar ve her türlü ihbarlar enternelerin anladıkları lisanında kendilerine tebliğ olunacak ve enternöman yerlerini içine aslacaktır.

Enternelere verilecek ferdi bütün emirler ve kumandanlar keza, kendilerinin anlyabilecekleri bir lisanında verilecektir.

Genel Disiplin

Madde - 100

Enternöman yerlerindeki inzibat insanlık prensipleriyle kabili telif olacak ve hiçbir halde enternelerin sıhhatine muzır yorgunlukları veya maddî veya mânevî ezalarını mucip olmayacaktır. Teşhis için damga vurulması veya bedeni alâmetler ve işaretler konulması memnudur.

Bilhassa ayakta. uzun bekletmeler veya yoklamalar ceza mahiyetindeki beden talimleri, askerî manevra, talimleri ve yiyecek tahdiitleri yasaktır.

Müracaat ve şikâyet

Madde - 101

Enterneler, ellerinde buldukları makamlara, kendilerinin tabi tutuldukları rejim hakkında istida vermek hakkını haiz olacaklardır.

Enterneler, ellerinde buldukları makamlara, kendilerinin taypp

Enterneler, enternöman rejimi hususunda şikâyetlerini mucip noktaları, bildirmek üzere, lüzum görürlerse, gerek enterneler komitesi vasıtasıyla gerek doğrudan doğruya hami devlet mümessillerine keza bilâtahdit müracaat hakkını haiz olacaktır.

Bu istida ve şikâyetler müstacelen ve değiştirilmeden sevkolunacaktır. Bu şikâyetler, esassız oldukları anlaşılrsa bile, hiçbir cezayı istilzam etmeyeceklerdir.

Enterneler Komitesi, hamî devlet mümessillerine enternöman yerlerindeki vaziyet ve enternelerin ihtiyaçları hakkında muayyen zamanlarda muntazaman raporlar gönderebilirler.

Enternöman Yerinde Temsilci Seçimi

Madde - 102

Her enternöman yerinde enterneler, zilyed devlet makamları, hamî devletler, Beynelmilel Kızılhaç Komitesi ve yardımda bulunan diğer herhangi bir teşekkül nezdinde kendilerini temsil etmek üzere, her altı ayda bir serbestçe ve gizli rey ile bir komiteye aza seçeceklerdir. Bu komitenin azaları tekrar intihap olunabilir.

Seçilen enterneler, zilyed makam bu intihabı tasdik ettikten sonra vazifeye başlayacaklardır. Red veya azil halinde sebepleri alâkadar hamî devletlere bildirilecektir.

Görevleri

Madde - 103

Enterne komiteleri, enternelerin bedeni, ruh ve fikrî vaziyetlerinin iyiliğine hadim olacaklardır.

Bilhassa, enterneler kendi aralarında karşılıklı bir yardım sistemi teşkil etmek isterlerse, bu teşkilât işbu sözleşme ile tevdi olunan hususi vazifelerden ayrıca, mezkûr komitelerin selâhiyeti cümlesinden olacaktır.

Yetkileri

Madde - 104

Enterne komiteleri azalarına, vazifelerini güçleştirecek olursa, başka bir iş tahmil edilemeyecektir.

Komite azaları, enterneler arasından kendilerine lüzumlu olan yardımcıları tayin edebilirler. Komite azalarına, vazifelerinin ifası için lüzumlu bilcümle kolaylıklar ve bilhassa bazı hareket serbestlikleri bahşolunacaktır. (İş müfrezelerini ziyaretler, eşyanın tesellümü, ilâh.)

Komite azalarına, zilyed makamlarla, hâmi devletlerle; BeS,nelmilel Kızılhaç komitesiyle ve mümessilleriyle ve enternelere yardımda bulunacak teşekküllerle olan posta ve telgraf muhaberatında keza bütün kolaylıklar gösterilecektir. Müfrezelerde bulunacak komite azaları, esas enternöman yeri komiteleriyle olan muhaberelelerinde aynı kolaylıklardan istifade edeceklerdir. Bu muhabereleler ne tahdit olunacak ne de 107 nci maddede zikredilen kontenjana dahil addolunacaktır.

Komitenin hiçbir azası, cari işleri halefine göstermek için lüzumlu olan makul zaman kendisine verilmeksizin, başka bir yere naklolunamaz.

FASIL VII

HARİÇLE MÜNASEBETLER

Alman Tedbirlerin Tebliği

Madde - 105

Zilyed devletler, himaye gören şahısları enterne eder etmez, işbu fasıl hükümlerinin icrası için derpiş olunan tedbirleri hem kendilerine, hem tabi oldukları devlete hem de hâmi devlete bildireceklerdir; Zilyed devletler keza, bu tedbirlerde yapacakları değişiklikleri de bildireceklerdir.

Enternöman Kartı

Madde - 106

Her enterneye, enterne edilir edilmez veya bir enternöman yerine geldikten en geç bir hafta sonra ve keza bir hastalık halinde veya diğer bir enternöman yerine veya hastaneye nakledildiği takdirde bir taraftan ailesine ve diğer taraftan 140 nci maddede derpiş olunan Merkez Ajansına, kabil olursa, işbu sözleşmeye müzeyyel numuneye göre tanzim edilmiş bir enternöman kartı göndererek enterne edildiğinden, adresinden ve sıhhi vaziyetinden haberdar etmek imkâm verilecektir. Mezkûr kartlar mümkün olan azami süratle sevkedilecek ve hiçbir suretle tehir olunamayacaktır.

Haberleşme

Madde - 107

Enternelerin mektup ve kart göndermelerine ve almalarına müsaade edilecektir. Şayet zilyed devlet, enternenin göndereceği mektup ve kart adedini tahdit etmeye lüzum görürse bu adet, ayda iki mektup ve dört karttan aşağı olmayacaktır. Bu mektup ve kartlar kabil olduğu nispette, işbu sözleşmeye müzeyyel numunelere göre tanzim edilecektir.

Enternelere gönderilen muhaberata tahditler konulmak lâzım gelirae, bu tahditler ancak menşe devleti tarafından, icabında zilyed devletin talebi üzerine, isdar olunabilir. Bu mektuplar ve kartlar makul bir mühlet zarfında nakledilecektir; İnzibatı sebepler dolayısıyla ne tehir edilebilir ne de alikonulabilir.

Ailelerinden uzun müddet haber alamıyan veya alâlade tarikle almak veya vermek imkânına malik bulunmıyan enternelerin ve keza ailelerinden fevkalâde uzakta olanların, ellerinde ne cins para varsa; o para ile bedelini ödemek suretiyle, telgraflar göndermelerine müsaade edilecektir. Bunlar, kabul edilecek müstacel hallerde de böyle bir tedbirden istifade edeceklerdir.

Umumi kaide olarak, enternelerin muhaberata kendi ana dillerinde yazılmış olacaktır. ihtilâfa dahil taraflar başka dillerde de muhabere yapılmasına müsaade edeceklerdir.

Esirlere Gönderilenlerin Verilmesi

Madde - 108

Enternelerin, posta veya diğer herhangi bir vasıta ile, bilhassa yiyecek maddeleri, elbise, ilâç ve keza din, tahsil ve vakit geçirme ihtiyaçlarını karşılamaya matuf kitap ve eşya ihtiva eden ferdi veya kolektif irsalâtı almalarına müsaade olunacaktır. Bu irsalat, zilyed devleti işbu sözleşme mucibince uhdesine terettüp eden vecibelerden ibra edemez.

Bu irsalatın miktarını askerî sebepler dolayısıyla tahdit etmek lüzumu hasıl olursa, bu irsalâtı yapmaya memur hâmi devlet, Beynelmilel Kızılhaç Komitesi veya enternelere yardımda bulunan diğer herhangi bir teşekkül keyfiyetten usulü dairesinde haberdar edebileceklerdir.

Ferdi veya kolektif irsalâtın sevki tarzları, icabında alâkadar devletler arasında hususi anlaşmalara mevzu teşkil edecektir. Alâkadar devletler, yardım irsalâtının enterneler tarafından alınmasını hiçbir halde tehire uğratamazlar. Yiyecek ve giyecek irsalâtı, kitap ihtiva etmiyecektir. Tıbbi yardımlar, umumiyet itibariyle kolektif paketler içinde gönderilecektir.

Toplu Gönderme

Madde - 109

İhtilâfa dahil taraflar arasında, kolektif yardım irsalâtının gerek ahzına gerek tevzüne müteallik usuller hakkında hususî anlaşmalar mevcut değilse, kolektif irsalât hususunda işbu sözleşmeye müzeyyel nizamname tatbik edilecektir.

Yukarıda derpiş olunan hususî anlaşmalar, enterne komitelerinin enternelere ait yardım irsalâtını teslim etmek, tevziine tevessül eylemek ve bunları mürselünileyhler nef'ine olarak kullanmak hususundaki haklarını hiçbir veçhile takyid edemiyecektir.

Mezkûr anlaşmalar keza, bu kolektif irsalâtı sevk etmeye memur hâmi devlet, Beynelmilel Kızılhaç Komitesi veya enternelere yardımda bulunan diğer herhangi bir teşekkül mümessillerinin, bu irsalâtın mürselünileyhlerine tevziini kontrol etmek haklarını da takyid edemez.

Eşya ve Diğer Postaların Gümrük Muafiyeti

Madde - 110

Enternelere ait bilcümle yardım irsalâtı bilûmum ithal, gümrük, ilâh resimlerinden muaf olacaktır.

Başka memleketlerden posta ile, gerek doğrudan doğruya gerek 136 ncı maddede derpiş olunan istihbarat büroları ve 140 ncı maddede derpiş edilen Merkez Ajansı vasıtasıyla enternelere yapılacak ve enternelerin yapacakları bilcümle irsalât, posta paketleri ve para irsalâtı da dahil olmak üzere, gerek menşe ve mürselünileyh memleketlerde gerek mutavassıt memleketlerde her türlü posta resminden muaf tutulacaktır. Bu hususta bilhassâ, kamplarda veya sivil hapishanelerde mevkuf tutulan düşman tabiiyetindeki siviller lehine 1947 Dünya, Posta Mukavelesinde ve Dünya Posto, İttihadı Anlaşmalarında. derpiş olunan muafiyetler işbu sözleşme rejimi altında enterne edilmiş mazhari himaye diğer şahıslara da teşmil olunacaktır. Bu anlaşmalara iştirak etmemiş olan memleketler, aynı şartlar altında derpiş edilen muafiyetleri bahşetmekle mükelleftir.

Enternelere gönderilen fakat ağırlıklarından veya diğer herhangi bir sebepten dolayı posta ile sevk edilmeyen yardım irsalâtının nakil masrafları, kontrolü altında bulunan bilcümle topraklarda, zilyed devlete ait olacaktır. Mukaveleye dahil diğer devletler kendi topraklarındaki nakil masraflarını deruhte edeceklerdir.

Bu irsalâtın naklinden mütevellit olup da yukardaki bentler mucibince karşılanmıyan masraflar mürsile terettüp edecektir.

Yüksek Akid Taraflar, enternelerin gönderdikleri veya enternelere gönderilen telgraflara ait telgraf ücretlerini kabil olduğu kadar indirmeye çalışacaklardır.

Özel Nakliyat

Madde - 111

Askerî hareketler, 106, 107, 108 ve 113 ncü maddelerde derpiş edilen irsalâtın nakli hususunda alâkadar devletlerin uhdelerine terettüp eden vecibeyi ifa etmelerine mani olursa, alâkadar hâmi devletler; Beynelmîlel Kızılhaç Komitesi veya ihtilâfa dahil taraflarca kabul edilmiş diğerk herhangi bir teşekkül, bu irsalâtın münasip vasıtalarla (vagon, kamyon, vapur veya uçak ilâh.) sevkini temine teşebbüs edebileceklerdir. Bu hususta Yüksek Akid Taraflar; mezkûr nakil vasıtalarını temin etmeye çalışacaklar ve bilhassa lüzumlu serbest geçiş vesikaları vermek suretiyle bu nakil vasıtalarının seyrüseferine müsaade edeceklerdir.

Bu nakil vasıtaları keza :

a. 140 ncı maddede derpiş olunan Merkezi İstihbarat Ajansı ile 136 ncı maddede derpiş olunan millî bürolar arasında teati olunacak muhaberatın, listelerin ve raporların;

b. Hâmi devletin; Beynelmîlel Kızılhaç Komitesinin veya enternelere yardımda, bulunan diğerk herhangi bir teşekkülünün enterneler hakkında gerek bizzat kendi murahasalarıyla gerek ihtilâfa dahil taraflarla teati edecekleri muhaberat ve raporların;

Sevkinde de kullanılabilecektir.

İşbu hükümler, ihtilâfa dahil herhangi bir tarafın, tercih ederse, başka nakliyat tertip etmek ve mutabık kalınacak şartlar altında serbest geçiş vesikalar vermek hususundaki hakkını hiçbir vechile tahdit ve takyit edemez.

Mezkûr nakil vasıtalarının istimalinden tevellüt edecek masraflar, irsalâtın ehemmiyeti ile mütenasip olarak, bu hizmetlerden tebaaları istifade eden ihtilâfa dahil taraflara ait olacaktır.

Sansür ve Yoklama

Madde - 112

Enternelere gönderilen ve enternelerin gönderdikleri muhaberatın sansürü kabil olduğu kadar en kısa bir zamanda yapılacaktır.

Enternelere gönderilen irsalâtın muayenesi, ihtiva ettikleri istihkak maddelerinin muhafazasını ihlâl edecek şartlar altında yapılmıyacak ve mürselünileyhin veya rürselünileyh tarafından tevkil edilen bir arkadaşının muvacehesinde vukubulacaktır. Ferdi veya kollektif irsalâtın enternelere tevdi sansür müşkülâtı bahanesiyle tehir edilemez.

İhtilâfa dahil tarafların, askerî veya siyasi sebeplerle koyacakları muhabere memnuniyeti ancak muvakkat mahiyette olacak ve kabil olduğu kadar kısa bir müddete inhisar edecektir:

Hukukî Belgelerin Hazırlanması, Yapılması ve Gönderilmesi

Madde - 113

Zilyed devletler, enternelere gönderilen veya enternelerden çıkan bilcümle vasiyetname, vekâletname veya sair her türlü vesaikin hâmi devlet veya 140 ncı maddede derpiş olunan Merkez Ajansı vasıtasıyla veya icabeden diğerk vasıtalarla sevk ve irsali hususunda, makul bütün kolaylıkları temin eyliyeceklerdir.

Herhalde zilyed devletler, enternelere bu vesaikin usulüne tevfi kan tanzim ve tasdiki işini kolaylaştıracaklardır; bilhassa enternelerin bir hukukçu ile istişarede bulunmalarına müsaade edeceklerdir.

Malların İdaresi

Madde - 114

Zilyed devlet, enternelere, mallarını idare edebilmeleri için, meri enternöman rejimi ve kanunlar ile telifi kabil bilcümle kolaylıkları göstereceklerdir. Zilyed devlet bu hususta enternelerin müstacel hallerde ve şartlar imkân veriyorsa, enternöman yerinden çıkmalarına müsaade edecektir.

Bir Davaya Dahil Edilen Enternelerin Tedbir Almasını Sağlamak

Madde - 115

Bir enterne, herhangi bir mahkemede, ne olursa olsun; dahili dava edilirse, zilyed devlet, alâkadarın talebi üzerine, mahkemeyi mevkufiyetinden hâberdar edecek ve davasının hazırlığı ve rüyeti veya mahkemece verilecek herhangi bir kararın infazı hususlarında, enterne edilmesinden dolayı hiçbir zarara uğramaması için kanunun çevresini dahilinde icabeden biltümle tedbirlerin alınmasına itina edecektir.

Ziyaret

Madde - 116

Her enterne, başta yakınlarının ziyaretleri olmak üzere, muntazam fasıllarla ve kabil olduğu kadar sık ziyaretler kabul etmeye meziun kılınacaktır.

Müstacel hallerde ve imkân nisbetinde, bilhassa bir akrabanın vefatı veya hastalığı halinde enterneye ailesi nezdine gitmek müsaadesi verilecektir.

FASIL IX

CEZAI VE İNZİBATİ MÜEYYİDELER,

Genel Kaideler

Madde - 117

İşbu fasıl hükümleri mahfuz kalmak üzere, enterne edilme sırasında suç işliyecek enterneler hakkında üzerinde buldukları topraklarda meri kanunların tatbikatına devam olunacaktır.

Enterne edilmemiş şahıslar tarafından işlendiği takdirde mücazati mucip görülmediği halde enterneler tarafından işlendiği zaman kanunlar, nizamnameler veya umumi emirler mucibince cezaymüstelzim addedilen hareketler, ancak inzibati müeyyideleri intaç edebilir.

Bir enterne, aym vakadan ve aynı ittiham unsurundan dolayı ancak bir defa tecziye olunabilir.

Mevzuatın Uygulanması

Madde - 118

Mahkemeler veya makamlar, cezayı tayin ederken, maznunun zilyed devlet tebaası olmadığını en geniş imkân nispetinde nazarı itibara alacaklardır. Mezkûr mahkeme veya makamlar, enternenin maznun bulunduğu suç için derpiş olunan cezayı hafifletmekte serbest olacaklar bu hususta, bu suç için asgarî cezaya riayet etmekle mükellef bulunmayacaklardır.

Gün ışığı almıyan yerlere hapis ve umumiyet itibariyle her şekilde ceza ve cefa memnudur.

Ceza gören enterneler, kendilerine verilen inzibati veya adli cezaları çektikten sonra, diğer enternelerden başka türlü muameleye tabi tutulamıyacaklardır.

Bir enternenin duçar olacağı ihtiyati mevkufiyetin müddeti, kendisine hürriyeti selbedici mahiyette verilecek her türlü inzibat veya adli cezalardan indirilecektir.

Enterne komiteleri, vekilleri buldukları enternelere karşı tevessül olunacak her türlü adli tatbikattan ve bunların neticelerinden haberdar edilecektir.

İnzibati Cezalar

Madde - 119

Enternelere tatbik olunacak inzibati cezalar şunlardır:

1. 95 nci maddede derpiş olunan ücretin yüzde ellisine kadar ve otuz günü aşmıyacak bir devre için para cezası.
2. İşbu sözleşmede derpiş edilen ücrete zamimeten temin olunan istifadelerin ilgası.
3. Günde iki saati aşmıyan ve enternöman yerinin bakımını istihdaf eden angaryalar.
4. Mevkufiyetler.

Hiç bir halde inzibati cezalar gayri insani, dürüş veya enternelerin sıhhati için tehlikeli mahiyette olamaz. İnzibati cezalar, enternelerin yaşını, cinsiyetlerini ve sıhhi vaziyetlerini gözönünde bulunduracaklardır.

Aynı cezanın müddeti, bir enterne kendi hakkında karar verilirken, birbiriyle münasebettar olsun olmasın inzibaten müteaddit vakalardan mesul olsa dahi, devamlı surette azami otuz günü asla tecavüz edemez.

Firar

Madde - 120

Firar eden ve tekrar yakalanan ve firara teşebbüs eden enterneler, bu hareketlerinden dolayı, tekerür vaki olsa dahi, ancak inzibati ceza görebilirler.

118 nci maddenin üçüncü bendi hilâfına olarak, firardan veya firara

teşebbüsten dolayı ceza gören enterneler hususî bir nezaret rejimine tabi tutulabilirler. Şu şartla ki bu rejim sıhhi vaziyetlerini ihlâl etmeyecek bir enternöman yerinde çekilecek ve işbu sözleşme ile kendilerine verilen teminattan hiçbirinin ilgasını tazammun etmeyecektir.

Bir firarda veya firara teşebbüste işbirliği yapmış olan enterneler, bu yüzden ancak inzibati cezaya uğrayabilirler.

Tahkikat

Madde - 121

Bir enterne, firar esnasında işlediği suçtan dolayı mahkemeye verilirse, firar veya firara teşebbüs hadisesi, mükerrer dahi olsa, esbabı müşeddeden addedilemeyecektir.

İhtilâfa dahil taraflar, bir enterne tarafından işlenen suçun, bilhassa firar veya firara teşebbüsle alâkalı hadiselerde, inzibati olarak mı yoksa adli olarak mı tecziyesi icabettiğini takdir ederken, selâhiyetli makamların müsamaha göstermelerine itina eyliyeceklerdir.

Bağlı Suçlar

Madde - 122

İnzibata aykırı bir suç teşkil eden vakıalar derhal tahkikata mevzu teşkil edecektir. Bilhassa firar veya firara teşebbüs hususunda böyle olacak ve yakalanan enterne kabil olduğu kadar kısa bir zamanda selâhiyetli makamlara teslim edilecektir.

Bilcümle enterneler için, inzibati suçlarda ihtiyati mevkufiyet asgarî, hadde indirilecek ve 14 günü tecavüz eylemeyecektir. Bütün hallerde, ihtiyati mevkufiyet müddeti, kendisine hürriyeti selbedici mahiyette verilecek cezadan tenzil olunacaktır.

124 nci ve 125 nci maddelerin hükümleri, inzibati suçtan dolayı ihtiyaten mevkuf tutulan enternelere tatbik edilecektir.

İnzibati Cezalar İçin Yetkili Makam

Madde - 123

Mahkemelerin ve üst makamların selâhiyetine hâlel gelmeksizin, inzibati cezalara, ancak enternöman yerinin kumandanı veya inzibati selâhiyetini kullanmaya tevki ettiği mesul bir subay veya memur tarafından hükmolunur.

Inzibati bir cezaya hükmolunmadan evvel maznun enterne, kendisine isnat olunan suçlardan sarahatle haberdar edilecektir. Enterneye hattı hareketini muhik göstermek, kendisini müdafaa etmek, şahitler dinletmek ve lüzumu halinde ehliyetli bir tercümanın müzaharetine müracaat eylemek müsaadesi verilecektir. Karar, maznunun ve enterneler komitesinin bir azası muvacehesinde tefhim olunacaktır.

İnzibati kararlar bu kararın icrası arasında bir aydan fazla bir müddet geçmeyecektir.

Bir enterne inzibati yeni bir cezaya uğrarsa, cezalardan birinin müddeti on gün veya daha fazla olduğu takdirde, cezalardan herbirinin infazı en az üç günlük bir fasıla ile ayrılacaktır.

Enternöman yerinin kumandanı, verilecek inzibati cezaların bir defterini tutacak ve bu defter hâmi devlet mümessillerinin emrine amade tutulacaktır.

İnzibati Cezaların İnfaz Yeri

Madde - 124

Hiçbir halde enterneler, inzibati cezalar çekmek için ceza müesseselerine (Hapishane, ıslahane, kürek cezası çekilen yerler, ilâh.) nakledilemezler.

İnzibati cezaların çekileceği mahaller, hıfzısıhha icaplarına uygun olacak ve bilhassa kâfi yatak malzemesini muhtevi olacaktır; tecziye edilen enternelerin temiz bir halde bulunabilmelerine imkân verilecektir.

Enterne edilen ve inzibati bir ceza çekmekte olan kadınlar, erkeklerinkinden ayrı mahallerde mevkuf tutulacak ve doğrudan doğruya kadınların nezareti altına konulacaklardır.

Koruma

Madde - 125

İnzibaten tecziye edilen enternelerin her gün idman yapmalarına ve en az iki saat açık havada kalmalarına müsaade olunacaktır.

Bu enternelere, kendi talepleri üzerine, günlük tıbbi muayeneye gitmeleri için müsaade verilecektir; enterneler, sıhhi vaziyetlerinin icap ettirdiği tedaviyi görecekler ve lüzumu halinde, enternöman yerinin revirine veya bir hastaneye sevkolunacaklardır.

Bu enternelerin okuyup yazmalarına ve keza mektup göndermelerine ve almalarına müsaade edilecektir. Buna mukabil, paketler ve gönderilen paralar onlara ancak cezarın hitamında verilebilir. Buna intizaren, paketler ve paralar enterneler komitesine emanet edilecek ve komite de bu paketlerde bulunan çürüyebilecek istihlak maddelerini revire tevdi eyliyecektir.

İnzibaten tecziye edilen hiçbir enterne 107 nci ve 143 madde hükümlerinden istifade eylemekten mahrum edilemez.

Muhakeme Usulünün Tatbiki

Madde - 126

71 ilâ 76 ncı (dahil) maddeler, zilyed devletin millî topraklarındaki enternelere karşı girişilen tatbikatta da, kıyas yolu ile tatbik olunacaktır.

FASIL X

ENTERNELERİN NAKLİ

Şartları

Madde - 127

Enternelerin nakli daima insani bir tarzda yapılacaktır. Umumi kaide olarak buna şimendiferle veya diğer nakil vasıtalarıyla tevessül olunacak ve en az, zilyed devlete ait asker kıtalarının yer değiştirmelerinde istifade ettikleri şartlar altında vukubulacaktır. Şayet istisnaen nakiller yaya olarak yapılacaksa, ancak enternelerin bedeni vaziyetleri buna müsait olduğu takdirde vukubulacak ve onlara hiçbir halde fazla yorgunluklar tahmil etmiyecektir.

Zilyed devlet, enternelere nakilleri sırasında sıhhatlerini idame için içecek su ve kâfi miktarda, vasıfta ve nevide gıda vereceği gibi, münasip elbise ve sığınak ve lüzumlu tıbbi müdavatıda temin eyliyecektir. Zilyed devlet, enternelerin nakilleri esnasında emniyetlerini sağlamak için bilcümle faydalı ihtiyat tedbirlerini alacak ve nakledilen enternelerin hareketten evvel, tam bir listesini tanzim edecektir.

Hasta, yaralı veya malûl enterneler, ve keza, loğusa kadınlar seyahat yüzünden sıhhatleri muhtel olabileceği müddetçe nakledilmeyeceklerdir; meğer ki emniyetleri buna mutlak surette icabettirsin.

Harp cephesi bir enternöman yerine yaklaştığı takdirde, enterneler ancak nakilleri kâfi emniyet şartları altında yapılabilirse veya oldukları yer de kalmaları nakledilmelerinden daha fazla tehlikeyi mucip olucaksa, nakledileceklerdir.

Zilyed devlet, enternelerin nakline karar verirken, bilhassa vatanlarına iade veya ikametgâhlarına avdet güçlüklerini artırmamak bakımından menfaatlerini gözönünde bulunduraacaktır.

Usulü

Madde - 128

Bir nakil halinde, enterneler resmen hareketlerinden ve yeni posta adreslerinden haberdar edileceklerdir; bu haber onlara zati eşyalarını ihzar ve ailelerine keyfiyeti bildirebilmeleri için zamanında verilecektir.

Enternelerin şahsî eşyalarını, muhaberatını ve adreslerine gelen paketleri beraberinde götürmelerine müsaade edilecektir. Nakil şartları icabettirdiği takdirde bu zati eşyanın ağırlığı azaltılabilirse de hiç bir halde enterne başına yirmi beş kilodan aşığı indirilemez.

Enternelerin eski enternöman yerlerine gönderilecek muhaberat ve paketler derhal kendilerine irsal olunacaktır.

Enternöman yerinin kumandanı, enterneler komitesiyle anlaşarak, enternelerin kollektif mallarının ve işbu maddenin ikinci bendi mucibince vaki olacak tahdit sebebiyle beraberinde götürmedikleri zati eşyanın naklini temin için lüzumlu tedbirleri alacaktır.

FASIL XI

VEFAT

Ölüm Belgesi ve Vasiyetname

Madde - 129

Enterneler vasiyetnamelerini mesul makamlara tevdi edebilirler. Bu makamlar vasiyetnameleri muhafaza edeceklerdir. Enternelerin vefatı halinde bu vasiyetnameler enterneler tarafından gösterilen şahıslara süratle irsal olunacaktır.

Her enternenin vefatı bir doktor tarafından tesbit edilecek ve vefatın sebeplerini ve hangi şartlar altında vukubulduğunu müş'ir bir rapor tanzim edilecektir.

Usulüne tevfikân tescil edilmiş resmî bir ölüm ilmuhaberi enternöman yerinin bulunduğu topraklarda meri nizamata göre tanzim olunacak ve bunun musaddak bir sureti hâmi devlete ve keza 140 ncı maddede derpiş edilen Merkez Ajansına süratle gönderilecektir.

Ölünün Yakılması veya Gömülmesi

Madde - 130

Zilyed makamlar, esarete bulunurken vefat eden enternelerin şerefli bir surette ve mümkünse mensup oldukları dinin merasimiyle gömülmelerine, mezarlarına hürmet edilmesine, bu mezarların münasip bir şekilde muhafazasına ve daima bulunabilecek bir tarzda işaretlendirilmesine itina edeceklerdir.

Vefat eden enterneler; kollektif bir mezarı zaruri kılan haller müstesna olmak üzere, ayrı ayrı gömüleceklerdir. Cesetler ancak mücbir hıfzısıhha sebepleriyle veya müteveffanın dini icabı olarak yahut da böyle bir arzu izhar etmişse yakılabilir. Ceset yakıldığı takdirde bu keyfiyet, enternelerin ölüm ilmuhaberlerine sebepleri gösterilerek kaydolunacaktır. Küller, zilyed makamlar tarafından itina ile muhafaza olunacak ve müteveffanın yakın akrabalarına, şayet böyle bir talepte bulunurlarsa, kabil olduğu kadar süratle tevdi edilecektir.

Zilyed devlet, vefat eden enternelere ait mezarların listelerini mensup oldukları devletlere, ahval ve şeriat müsaade eder etmez ve en geç muhasamatın hitamında, 136 ncı maddede derpiş edilen istihbarat büroların vasıtasıyla isal edecektir. Vefat eden enternelerin teşhis ve mezar yerlerinin sıhhatle tayin edilebilmesi için lüzumlu izahat bu listelerde verilecektir.

Enternenin Öldürülmesi ve Enternelere Özel Olarak

Fenalık Yapılması

Madde - 131

Bir enternenin bir nöbetçi veya diğer enterne veya başka herhangi bir şahıs tarafından öldürülmesi veya ağır surette yaralanması veya bunun böyle olduğundan şüphe edilmesi halinde ve keza sebebi bilinmiyen her vefat hadisesi vukuunda, zilyed devleti derhal resmî tahkikat açacaktır.

Bu hususta, hâmi devlete derhal tebligatta bulunulacaktır. Her şahidin ifadesi alınacak, bu ifadeleri ihtiva eden bir rapor hazırlanarak mezkûr devlete tevdi olunacaktır.

Şayet tahkikat neticesinde bir veya müteaddit şahısların mücrimiyeti sabit olursa zilyed devlet mesul veya mesuller hakkında adli takibat yapılması için bilcümle tedbirleri alacaktır.

FASIL XII

TAHLİYE, VATANA İADE VE BİTARAF MEMLEKETE

HASTANEYE YATIRILMA

Muhasamat Esnasında Memleketine İade

Madde - 132

Herhangi enterne bir şahıs, enterne edilmeyi mucip olan sebepler zail olur olmaz, zilyed devlet tarafından tahliye olunacaktır

Bundan maada, ihtilâfa dahil taraflar, bazı zayıf enternelerin ve bilhassa çocukların, gebe kadınların ve süt çocuklarıyla annelerinin ve küçük yaşta çocukların, yaralıların ve hastaların veya uzun müddet esarette kalmış enternelerin tahliyesi, vatanlarına iadesi, ikametgâhlarına avdeti veya bitaraf bir memlekette hastaneye yatırılması için muhasamat esnasında anlaşmalar akdine çalışacaklardır.

Muhasamatın Sonundaki Tatbikat

Madde - 133

Enterne edilme, muhasamatın sonunda kabil olduğu kadar süratle nihayet bulacaktır

Maahaza İhtilâfa dahil bir tarafın topraklarında, münhasıran inzibati olmıyan bir cezayı müstelzim suçlardan dolayı cezai takibat altında bulunan enterneler, tatbikatın sonuna kadar ve icabında ceza bitinceye kadar, alıkonulabileceklerdir. Keza, önce hürriyeti münselip bir cezaya uğramış olanlar da aynı muameleye tabi tutulabileceklerdir.

Muhasamatın veya işgalin hitamında, dağılmış olan enterneleri aramak üzere, alâkalı devletlerle zilyed devlet arasında bir anlaşma yapılarak komisyonlar kurulacaktır.

Memlekete İade Veya Son İkametgâha Avdet

Madde - 134

Yüksek Akid Taraflar, muhasamatın veya işgalin hitamında, bütün enternelerin en son ikametgâhlarına avdetlerini temine veya vatanlarına iadelerini teshile gayret edeceklerdir.

Masraflar

Madde - 135

Zilyed devlet, serbest bırakılacak enternelerin, enterne edildikleri zaman ikamet etmekte oldukları yerlere avdet masraflarını veya seyahatleri sırasında veya açık denizde yakalanmışlarsa seyahatlerini ikmal etmelerine veya hareket noktalarına dönmelerine imkân vermek için lüzumlu masrafları deruhte edecektir.

Şayet zilyed devlet, nizami ikametgâhı evvelce kendi topraklarında olan tahliye edilmiş bir enternenin o topraklarda ikametine müsaade etmezse, bu enternenin vatanına iadesi masraflarını tediye eyliyecektir. Maamafih enterne, kendi mesuliyeti altında veya tabi bulunduğu hükümete mutavaat için memleketine dönmeyi tercih ederse, zilyed devlet bu masrafları kendi toprağı haricinde ödemeye mecbur değildir. Zilyed devlet, bizzat isteğıyle enterne olan bir enternenin vatanına dönmesi masraflarını da ödemeye mecbur olmıyacaktır.

Eğer enterneler 45 nci madde mucibince nakledilirlerse, onları nakleden devletle kabul eden devlet her birine bu masraflardan düşen hisse üzerinde anlaşacaklardır.

Bu hükümler, ihtilâfa dahil taraflar arasında düşman elinde bulunan tebaalarının mübadelesi ve vatanlarına iadesi hakkında akdölunabilecek hususî anlaşmaları ihlâl edemez.

KISIM V

İSTİHBARAT BÜROLARI VE MERKEZ AJANSI

Millî Büro

Madde - 136

Bir ihtilâfın daha bidayetinde ve bilcümle işgal hallerinde, ihtilâfa dahil taraflardan her biri, elinde bulundurduğu himaye gören şahıslar hakkında malûmat alıp vermeye memur resmî bir büro tesis edecektir.

İhtilâfa dahil taraflardan her biri, yakalanalı iki haftadan fazla olan, mecburi ikamete memur edilen veya enterne olunan her mazharı himaye şahıs aleyhinde aldığı tedbirlere dair mezkûr istihbarat bürosuna en kısa zamanda malumat verecektir. Bundan maada, zilyed devlet, bu himaye gören şahısların nakil, tahliye, vatanlarına iade, firar, hastaneye yatırılma, doğurma ve vefat gibi, vaziyetlerinde vukubulacak değişiklikler hakkında da mezkûr büroya süratle malûmat verilmesiyle ilgili servislerini vazifelendirecektir.

İstihbaratın Nakli

Madde - 137

Millî istihbarat bürosu, himaye gören şahıslar hakkındaki malûmatı, bu şahısların tabi oldukları devlete ve topraklarında ikametgâhlarının bulunduğu memlekete bir taraftan hâmi devletler ve diğer taraftan 140 nci maddede derpiş edilen Merkez Ajansı vasıtasıyla müstacelen ve en seri vasıtalarla isal edecektir. Bürolar keza, himaye gören şahıslar hakkında kendilerinden yapılacak bilcümle taleplere cevap vereceklerdir.

İstihbarat büroları, verilmesinin alâkalı şahıs veya ailesi için zararlı olabileceği haller müstesna olmak üzere, himaye gören şahıslara ait malûmatı göndereceklerdir. Bu takdirde dahi, mezkûr malûmatı Merkez Ajansına vermemelik edemeyeceklerdir. Merkez Ajansı, ahval ve şeriaten haberdar edilmiş bulunacağından, 140 nci maddede gösterilen lüzumlu ihtiyat tedbirlerini alacaktır. Bir büro tarafından yapılacak tahriri tebligat bir imza veya mühür ile tasdik edilmiş olacaktır:

Teferrüatlı Bilgi Talebi

Madde - 138

Millî istihbarat bürosu tarafından alınan ve verilen malûmat, himaye gören şahsın sıhhatle teşhisini ve ailesine süratle haber verilmesini mümkün kılacak tarzda olacaktır. Bu malûmat, her şahıs için en az soyadını, kendi adını, doğum yerini ve tam olarak tarihini, milliyetini, son ikametgâhını, alâmeti fârikalarını, baba adını ve annenin soyadını, mezkûr şahıs hakkında alınan tedbirlerin tarihini ve mahiyetini ve keza bu tedbirlerin alındığı yeri, muhaberatın kendisine hangi adrese gönderebileceğini ve keyfiyeten haberdar edilmesi lâzım gelen şahsın adı ve adresini ihtiva edecektir.

Keza, hasta veya ağır yaralı enternelerin sıhhi vaziyetleri hakkında muntaazman ve kabilse her hafta malûmat verilecektir,

Kıymetli Eşyaların İadesi

Madde - 139

Millî istihbarat bürosu bundan maada, 136 nci maddede istihdaf olunan mazharı himaye şahısların bilhassa vatanlarına iade, tahliye, firar veya vefatları sırasında bıraktıkları kıymetli zati eşyayı toplamak ve doğrudan doğruya ve icabı halinde Merkez Ajansı vasıtasıyla alakadarlara göndermekle de muvazzaf olacaktır. Bu eşya, büro tarafından mühürlenmiş paketler içinde gönderilecektir; paketlere, eşyanın ait olduğu şahısların hüviyetlerini sarahatle tesbit eden vesikalar ve keza paketin tam bir müfredat cetveli ilhak olunacaktır. Bütün bu neviden eşyanın ahzı ve irsalı tafsilâtli olarak defterlere kaydedilecektir.

Merkez İstihbarat Ajansı

Madde - 140

Himaye gören şahıslar ve bilhassa enterneler için bir bitaraf memlekette, Merkez İstihbarat Ajansı tesis edilecektir. Beynelmilel Kızılhaç Komitesi, lüzum görürse, alâkalı devletlere, bu ajansın teşkilini teklif edecektir. Bu ajans harp esirlerine yapılacak muameleye mütedair 12 AGUSTOS 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin 123 ncu maddesinde derpiş edilenin aynı olabilir.

Merkez ajansı. Resmî veya hususî yollarla, elde edebileceği 136 nci maddede derpiş edilen mahiyeteki bütün malûmatı temerküz ettirmeye memur kılınacaktır. Mezkûr ajans bu malûmatı, verilmesinin alâkalı şahıslar veya aileleri için zararlı olabileceği haller müstesna olmak üzere, alâkalı şahısların menşe memleketine veya ikamet ettikleri memlekete kabil olduğu kadar süratle isal edecektir. Bu irsalâtı yapmak için, ihtilâfa dahil taraflar dan makul her türlü kolaylıkları görecektir.

Yüksek Akid Taraflar ve bilhassa Merkez Ajansının hizmetlerinde tebaası müstefit olan devletler mezkûr ajansa muhtaç olabileceği mali müzaharete bulunmaya davet edilir.

Yukarıki hükümler, Beynelmilel Kızılhaç Komitesinin ve 142 nci maddede zikrolunan yardım cemiyetlerinin insani faadiyetlerini takyit edici mahiyette bir tefsire uğramıyacaktır.

Eşyaların Gümrük Muafiyeti

Madde - 141

Millî istihbarat büroları ve Merkez İstihbarat Ajansı, bilcümle posta; muafiyetinden ve keza 110 ncu maddede derpiş olunan muafiyetlerden ve kabil olduğu nispette, telgraf muafiyetinden ve hiç değılse ehemmiyetli surette tenzilâtından istifade edecektir.

BAB IV

SÖZLEŞMENİN İCRASI

KISIM I

UMUMİ HÜKÜMLER

Yardım Cemiyetleri ve Diğer Teşekküller

Madde - 142

Zilyed devletler, kendi emniyetlerini teminat altına almak veya makul diğer her türlü icapları karşılamak için zaruri gördükleri tedbirler mahfuz kalmak üzere, dinî teşekküllere, yardım cemiyetlerine ve himaye gören şahıslara yardımda bulunacak diğer herhangi bir teşekküle en iyi hüsnükabulü göstereceklerdir. Bunlara ve usulü veçhile tayin edilmiş murahhaslarına himaye gören şahısları ziyaret, yardımları tevzi menbaı ne olursa olsun talim ve terbiyeye, vakit geçirmeye veya dine müteallik malzemeyi keza- tevzi, veya enternöman yerleri içinde eğlenceler tertip etmek için icabeden bilcümle kolaylıkları göstereceklerdir. Yukarda zikrolunan cemiyetler ve teşekküller, gerek zilyed devletin toprağında gerek diğer bir memlekette teesaüs edebilecekleri gibi beynelmil el bir mahiyeti de haiz olabilirler.

Zilyed devlet, kendi topraklarında ve kendi kontrolü altında, murahhaslarının faaliyette bulunmalarına müsaade edeceği cemiyetlerin ve teşekküllerin adedini tahdit edebilir; şu şartla ki böyle bir tahdit himaye gören bütün şahıslara müessir ve kâfi yardımda bulunulmasına mani olmasın

Beynelminel Kızılhaç Komitesinin bu sahadaki hususî vaziyeti her zaman. tanınacak ve saygı görecektir.

Nezaret

Madde - 143

Hâmi devletlerin mümessilleri veya murahhasları, himaye gören şahısların bulunduğu her yere ve bilhassa enternöman, mevkufiyet ve iç yerlerine gitmeye mezun olacaklardır.

Bunlar, himaye gören şahıslarca kullanılan bütün mahallere girebilecekler ve onlarla, şahitsiz ve icabediyorsa, bir tercüman delâletiyile görüşebileceklerdir.

Bu ziyaretler, ancak mücbir askerî zaruretler dolayısıyla ve yalnız istisnai ve muvakkat mahiyette olarak yasak edilebilir. Ziyaretlerin sıklığı ve devamı tahdit olunamaz.

Hâmi devletlerin mümessilleri veya murahhasları, ziyaret edecekleri yerlerin intihabında tamamıyla serbest bırakılacaktır. Zilyed veya şağil devletlere, hâmi devlet ve icabı halde ziyaret edilecek şahısların menşe devleti, bu ziyaretlere enternelerin vatandaşlarının da iştirak etmesi için aralarında anlaşabilirler.

Beynelmil el Kızılhaç Komitesinin murahhasları, aynı imtiyazlardan istifade edeceklerdir. Bu murahhasların tayini, icrayı faaliyet edecekleri topraklar hangi devletin idaresi altında bulunuyorsa, o devletin tasvibine arz olunacaktır.

Sözleşmenin Yayımlı

Madde - 144

Yüksek Akid Taraflar, işbu sözleşme esaslarının bütün halkça bilinmesini teminen, sözleşme metnini sulh zamanında ve harp zamanında kabil olduğu kadar geniş bir surette yaymayı ve bilhassa bunun öğretimini askerî ve mümkünse sivil tedrisat programlarına ithal etmeyi taahhüt eylerler.

Sivil ve askerî makamlarla zabtıa makamları veya harp zamanında, himaye gören şahıslara karşı mesuliyetler deruhte edecek olan diğer makamlar, sözleşme metnini ellerinde bulunduracaklar ve hükümlerinden bilhassa malûmattar olacaklardır.

Tercüme

Madde - 145

Yüksek Akid Taraflar, işbu sözleşmenin resmî tercümelerini ve keza sözleşmenin tatbikini teminen kabul edecekleri kanunları ve nizamnameleri İsviçre Federal Meclisi vasıtasıyla ve muhasamat esnasında da hâmi devletler vasıtasıyla birbirlerine tebliğ edeceklerdir.

Cezai Müeyyide

Madde - 146

Yüksek Akid Taraflar, aşağıdaki maddede tayin edilen işbu sözleşmeyi vahim surette ihlâl eden hareketlerden birini irtikâp eyleyen veya irtikâp etmek emrini veren şahıslara tatbik olunacak münasip cezai müeyyideleri tesbit için lüzumlu bilcümle teşrii tedbirleri almayı taahhüt ederler.

Her Akid Taraf, bu vahim ihlâl hareketlerinden birini irtikâp etmek veya irtikâp etmek emrini vermekle maznun şahısları aramaya mecburdur; ve bunları, milliyetleri ne olursa olsun, bizzat kendi mahkemesine sevkedecektir. Akid Taraflardan her biri, şayet tercih ederse ve bizzat kendi mevzuatında derpiş edilen şartlara göre, bu şahısları takibatla alâkadar diğer Akid bir tarafa da berayı muhakeme teslim edebilir. Yeterki, bu Akid Taraf mezkûr şahıslar aleyhinde kâfi cürüm delâiline malik bulunsun.

Her Akid Taraf, aşağıdaki maddede derpiş olunan vahim ihlâl hareketlerinden maada işbu sözleşme hükümlerine muhalif diğer hareketleri durdurmak için de icabeden tedbirleri alacaktır.

Bilcümle ahvalde maznunlar, harp esirlerine yapılacak muameleye mütedair 12 AĞUSTOS 1949 tarihli Cenevre sözleşmesinin 105 nci ve müteakip maddelerinde derpiş edilenlerden aşağı olmamak üzere muhakeme usulü ve müdafaa serbestisi teminatından istifade edeceklerdir.

Ağır İhlâller

Madde - 147

Yukardaki maddede isdihdaf olunan vahim ihlâl hareketleri, sözleşme ile himaye edilen şahıslara ve bu şahısların mallarına karşı irtikâp edildiği takdirde, aşağıdaki hareketlerden biridir; kasden adam öldürmek, biyolojik tecrübeler de dahil olmak üzere işkence ve gayriinsani muame'eler, kasden azap vermek veya beden bütünlüğünü veya sıhhati vahim surette ihlâl etmek, gayri kanuni tehcir veya nakil, gayrikanuni tevkif, himaye gören bir şahsı düşman devletin silahlı kuvvetlerinde hizmet görmeye mecbur etmek veya işbu sözleşme hükümleri mucibince nizamen ve bitarafane muhakeme edilmek hakkından mahrum eylemek, rehine almak, askerî icapların haklı kılmadığı, gayrimeşru ve keyfi büyük ölçüde mal tahribatı ve mal tesahübü.

Akid Tarafların Sorumlulukları

Madde - 148

Hiçbir Akid Taraf, yukarıki maddede derpiş edilen ihlâl edici hareketlerden dolayı bizzat kendisine veya Âkid Taraflardan diğer birine terettüp edecek mesuliyetten ne kendi kendini ne diğer bir Akid Tarafı tebriye edemez.

Tahkikat Usulü

Madde - 149

İhtilâfa dahil taraflardan birinin talebi üzerine, sözleşmenin ihlâl edildiğine dair yapılacak her iddia hususunda, alakalı taraflar arasında tesbit olunacak usul dairesinde tahkikat açılacaktır.

Şayet tahkikatta takip olunacak usul hakkında ihtilâf hasıl olmazsa, taraflar takip edilecek usulü kararlaştırmak üzere bir hakem intihabında anlaşacaklardır.

İhlâl keyfiyeti bir kere tesbit edildikte, ihtilâfa dahil taraflar buna bir nihayet verip mümkün olan süratle tenkiline geçeceklerdir.

KISIM II

NİHAİ HÜKÜMLER

Lisan

Madde - 150

İşbu Sözleşme Fransızca ve İngilizce olarak tanzim edilmiştir. Her iki metin de aynı derecede muteberdir.

İsviçre Federal Meclisi Sözleşmenin Rusça ve İspanyolca resmî tercümelerini yaptıracaktır.

İmza

Madde - 151

Bugünkü tarihi taşıyacak olan işbu sözleşme, Cenevre'de 21 NİSAN 1949 da açılan konferansta temsil edilen devletler adına 12 ŞUBAT 1950'ye kadar imzalanabilir.

Tasdik

Madde - 152

İşbu sözleşme kabul olduğu kadar süratle tasdik edilecek ve musaddak suretler Berne'e tevdi olunacaktır.

Her musaddak suretin tevdünde bir zabıt tutulacak ve İsviçre Federal Meclisi, bu zaptın aslına mutabık suretini, adlarına sözleşme imzalamış olan veya iltihakları tebliğ edilmiş bulunan bütün devletlere tevdi eyleyecektir.

Yürürlüğe Giriş

Madde - 153

İşbu sözleşme, en az iki musaddak suretin tevdünden altı ay sonra meriyete girecektir.

Müteakiben her Yüksek Akid Taraf için kendine ait musaddak suretin tevdünden altı ay sonra meriyete girecektir.

La Haye Sözleşmesi İle Münasebet

Madde - 154

Kara harbinin kanunlarına ve örf adetlerine mütedair. 29 TEMMUZ 1899 tarihli olsun 18 EKİM 1907 tarihli olsun, La Haye Mukavelesiyle bağlı bulunan ve işbu sözleşmeye iştirak eden devletler arasındaki münasebetlerle işbu Sözleşme mezkûr La Haye mukavelelerine müzeyyel Nizamnamenin II nci ve III ncü kısımlarını itnam edecektir.

Sözleşmenin İltihaka Açık Oluşu

Madde - 155

İşbu Sözleşme, meriyete girdiği tarihten itibaren, adına, imzalanmadığı devletlerin iltihakına açık bulunacaktır.

İltihak Beyannamesi

Madde - 156

İltihaklar tahriri olarak İsviçre Federal Meclisine bildirecek ve mezkûr Meclisin eline vardıktan altı ay sonra muteber olacaktır.

İsviçre Federal Meclisi bu iltihakları, adlarına mukavele imzalanmış olan veya iltihakları bildirilmiş bulunan bütün devletlere iblağ edecektir.

Derhal Yürürlüğe Giriş

Madde - 157

2 nci ve üçüncü maddelerde derpiş olunan vaziyetler, ihtilâfa dahil tarafların muhasamat veya işgal başlamadan evvel veya sonra tevdi edecekleri tasdiknameleri ve tebliğ eyleyecekleri iltihakları derhal muteber kılacaktır. İhtilâfa dahil taraflardan gelecek tasdiknamelere veya iltihaklara mütedair tebligat İsviçre Federal Meclisi tarafından en seri vasıta ile yapılacaktır.

Sözleşmenin feshi

Madde - 158

Yüksek Âkid Taraflardan her biri işbu sözleşmeyi feshedebilir. Fesih, İsviçre Federal Meclisine tahriri olarak bildirilecektir. İsviçre Federal Meclisi, bu ihbarı bütün Yüksek Aid Tarafların hükümetlerine iblağ edecektir.

Fesih, İsviçre Federal Meclisine bildirildikten bir sene sonra muteber olacaktır. Ancak, fesheden devlet bu feshi bir ihtilâfa dahil, bulunduğu esnada yaparsa, sulh akdedilmedikçe ve her halde, işbu sözleşme ile himaye gören şahısların serbest bırakılması, vatanlarına iadesi ve iskânları tamamlanmadıkça, fesih muteber olmayacaktır.

Feshin, sadece fesheden devlet için hükmü olabilir. Medeni milletler arasında müesses teamüllerden, beşeriyet kanunlarından ve amme vicdanının icaplarından olan devletler hukuku kaideleri mucibince, ihtilâfa dahil tarafların ifaya devam etmekle mükellef oldukları vecibeler üzerinde hiçbir tesiri olamaz.

Birleşmiş Milletlere Tescil

Madde - 159

İsviçre Federal Meclisi, işbu sözleşmeyi Birleşmiş Milletler Sekreterliğine tescil ettirecektir. İsviçre Federal Meclisi, işbu sözleşme hakkında alabileceği bilcümle tasdikleri iltihakları ve fesihleri de Birleşmiş Milletler Sekreterliğine bildirecektir.

Tasdikanlımakal, aşağıda imzaları bulunan selâhiyetnamelerini tevdi ederek işbu sözleşmeyi imzalamışlardır.

Cenevre'de 12 AĞUSTOS 1949 da Fransızca ve İngilizce olarak tanzim edilmiştir. Aslı İsviçre Konfederasyonu Hazine evrakına vazolunacaktır. İsviçre Federal Meclisi, sözleşmenin musaddak bir suretini mümzi devletlerden her birine ve keza sözleşmeye iltihak edecek devletlere gönderecektir.

ZEYİL I

Sağlık ve Emniyet Mıntıkları ve Mahallerine

Müteallik Anlaşma Projesi

Madde - 1

Sağlık ve emniyet bölgeleri münhasıran, seferi silahlı kuvvetlere mensup yaralıların ve hastaların vaziyetini ıslaha müteallik 12 AĞUSTOS 1949 tarihli Cenevre sözleşmesinin 23 ncü maddesinde, ve harp zamanında sivil şahısların himayesine mütedair 12 AĞUSTOS 1949 tarihli Cenevre sözleşmesinin 14 ncü maddesinde zikrolunan şahıslarla buralarda temerküz ettirilecek şahısların tedavisine memur personele tahsis olunacaktır.

Maamafih, daimi ikametgâhları bu bölgelerin içinde bulunan şahıslar buralarda ikamet etmek hakkını haiz olacaktır.

Madde - 2

Her ne sıfatla olursa olsun, bir sağlık ve emniyet mıntıkasında bulunan şahıslar, ne bu mıntıkanın içinde ne de dışında askerî harekâtla veya harp malzemesi istihsali ile doğrudan doğruya alâkadar hiçbir işle meşgul olmayacaktır.

Madde - 3

Bir sağlık ve emniyet mıntıkası ihdas eden devlet bu mıntıkaya; girmek veya orada bulunmak hakkını haiz olmayan bilcümle şahısların bu mıntıkaya girmelerini menetmek için münasip bütün tedbirleri alacaktır.

Madde - 4

Sağlık ve emniyet mıntıkları aşağıdaki şartları haiz olacaktır:

- İhdas ve eden devletin kontrolü altındaki toprakların ancak pek cüzi bir kısmını teşkil edecektir;
- İstiyab kabiliyetlerine nispetle pekaz meskûn olacaktır;
- Her türlü askerî hedeften ve ehemmiyetli sınıai veya idari tesisattan uzak ve mahrum bulunacaktır.
- Harbin sevk ve idaresinde kuvvetli bir ihtimalle ehemmiyetli olabilecek sahalarda bulunmayacaktır.

Madde - 5

Sağlık ve emniyet mıntıkları aşağıdaki mecburiyetlere tabi tutulacaktır :

- Bu bölgelerde bulunabilecek münakale yolları ve nakil vasıtaları basit bir transit için olsa da, askerî personelin veya malzemenin sevkinde kullanılmıyacaktır.
- Bu noktalar hiçbir halde askerce müdafaa edilmeyecektir.

Madde - 6

Sağlık ve emniyet mıntıkları, beyaz zemin üzerine kırmızı iğri şeritlerle gösterilecektir. Bu şeritler mıntıkanın çevresine ve binaların üstünene konulacaktır.

Münhasıran yaralılara ve hastalara tahsis olunan bu mıntıklar, beyaz zemin üzerine Kızılhaçla da (kızılay, kızılarslan ve güneş) gösterilebilir.

Bu mıntıklar, geceleri münasip tenviratla gösterilebilir.

Madde - 7

Daha sulh zamanında veya muhasamat başlayınca, her devlet kendi kontrolü altında bulunan topraktaki sağlık ve emniyet mıntıklarının listesini bütün Yüksek Akid taraflara bildirecektir. Muhasamat sırasında ihdaa edilecek her yeni mıntıkadan da bunları haberdar edecektir.

Muhasım taraf yukarda zikredilen tebligatı alır almaz, mıntıka nizamen teessüs etmiş olacaktır.

Maamafih, şayet muhasım taraf işbu anlaşma ile konulan bir şartın sarahaten yerine getirilmediği mütalâasında bulunursa, ret keyfiyetini mıntıkanın tabi bulunduğu tarafa müstacelen tebliğ etmek suretiyle bu mıntıkayı tanımaktan imtina edebileceği gibi tanımayı 8 nci maddede derpiş olunan kontrolün tesisine de mütevakkıf tutabilir.

Madde - 8

Muhasım tarafça, ihdas olunan bir veya müteaddit sağlık ve emniyet mıntıklarını tanımış olan her devletin, işbu anlaşmada zikredilen şartların ve vecibelerin mezkûr mıntıklarda yerine getirilip getirilmediğini bir veya müteaddit komisyonların kontrol etmesini istemek hakkıdır.

Bu hususta, hususi komisyonların azası her zaman muhtelif mıntikalara serbestçe girebilecekler ve hatta daimi olarak orada ikamet edebileceklerdir. Kontrol vazifelerini ifa edebilmeleri için kendilerine her türlü kolaylıklar gösterilecektir.

Madde - 9

Hususi komisyonlar, işbu anlaşma hükümlerine aykırı telâkki edebilecekleri vakıalar müşahede ettikleri takdirde, mıntıklarının tabi olduğu devlete keyfiyeti derhal bildirecekler ve bunu düzeltmesi için kendisine azami beş günlük bir mühlet vereceklerdir. Mıntıkayı tanımış olan devleti de keyfiyetten haberdar edeceklerdir.

Şayet, bu mühletin hitamında, mıntıkanın tabi bulunduğu devlet kendisine yapılan ihtarı nazarı itibara almamış olursa, muhasım taraf, mezkûr mıntıka hakkında işbu anlaşma ile bağlı bulunmadığını beyan edebilir.

Madde - 10

Bir veya müteaddit sağlık ve emniyet mıntıkları tesis etmiş olan devletle bu mıntıkların mevcudiyeti kendilerine tabliğ edilmiş olan devletler, 8 nci ve 9 ncu maddede zikrolunan hususi komisyonlara dahil olabilecek şahısları bizzat tayin edebilecekleri gibi hâmi devletlere veya diğer bitaraf devletlere de tayin ettirebilirler.

Madde - 11

Sağlık ve emniyet mıntıkları hiçbir halde, ihtilâfa dahil tarafların taarruzuna uğrayamaz. İhtilâfa dahil, taraflar bu mıntıklara her zaman riayet edeceklerdir.

Madde - 12

Bir toprak işgal edildiği takdirde, orada bulunan sağlık ve emniyet mıntıkları, aym suretle kullanılmaya ve riayet görmeye devam edeceklerdir.

Maahaza, şağil devlet, bu mıntıkların ciheti tahsisini, oralara kabul edilmiş olan şahısların vaziyetini temin ettikten sonra, değiştirebilir.

Madde - 13

İşbu Anlaşma, devletlerin sağlık ve emniyet mıntıklarıyla aynı gayeye tahsis edecekleri mahallere de tatbik olunacaktır.

ZEYİL II

SİVİL ENTERNELERE KOLLEKTİF YARDIMLARA

MÜTEALLİK NİZAMNAME PROJESİ

Madde - 1

Enterne komitelerinin, tevzi ile mükellef oldukları kollektif yardım irsalâtını idareten kendi enternöman yerlerine bağlı bütün enternelere ve keza hastanelerde, veya hapishanelerde veya sair ceza müesseselerinde bulunan enternelere tevzi etmelerine müsaade olunacaktır.

Madde - 2

Kollektif yardım irsalâtının tevzii, bu yardımda bulunan talimatı mucibince ve enterne komitelerince tanzim olunan plana tevfiyan yapılacaktır; maamafih, tıbbi yardımların tevzi, tercihan hastane sertabipleriyle mutabık olarak yapılacak ve bu sertabipler, hastanelerde ve tahaffuzhanelerde, hastaların ihtiyaçları lüzum gösterdiği nispette, mezkûr talimattan inhiraf edebileceklerdir. Bu suretle tayin olunan çerçeve dahilinde, bu tevziat daima adilane bir tarzda icra olunacaktır.

Madde - 3

Alınan eşyanın vasfını ve miktarını muayene etmek ve yardımda bulunanlar için mufassal raporlar tanzim eylemek üzere, enterne komitelerinin azası kollektif yardım irsalâtının geleceği enternöman yerlerine yakın garlara veya diğer muvasalat mahallerine gitmeye mezun olacaklardır.

Madde - 4

Enterne komiteleri, kollektif yardımların kendi enternöman yerlerinin tali ve mülhak kısımlarında talimatları mucibince yapılıp yapılmadığını muayene için icap eden kolaylıkları göreceklerdir.

Madde - 5

Enterne komiteleri, yardımda bulunanlara gönderilecek olan ve kollektif yardımlara (tevzii, ihtiyaç, miktarlar ilân.) müteallik bulunan formülleri veya sual varakalarını doldurmaya ve keza iş müfrezelerindeki enterne komiteleri azasına veya tahaffuzhane ve hastane sertabiplerine doldurtmaya mezun kılınacaklardır.

Usulü veçhile doldurulacak olan bu formüller ve sual varakaları yardımında bulunanlara bilâmühlet irsal olunacaktır.

Madde - 6

Enterne komiteleri, kendi enternöman yerlerindeki enterneler kollektif yardımların muntazaman tevziini temin etmek ve yeni enterne kontenjanlarının gelmesiyle hasıl olacak melhuz ihtiyaçları karşılamak üzere kâfi miktarda kollektif yardım ihtiyatları teşkil ve muhafaza etmeye mezuun olacaklardır. Bu hususta münasip antrepolara malik olacaklardır. Her antrepoda iki kilit bulunacak birinin anahtarı enterneler komitesinde, diğërinin anahtarları da enternöman yerinin kumandanında bulunacaktır.

Madde - 7

Yüksek Akid Taraflar ve bilhassa zilyed devletler, imkân nispetinde ve halkın iaşesine müteallik nizamla mahfuz kalmak üzere, enternelere kollektif tevziatta bulunulmak üzere kendi topraklarında yapılacak bilûmum mubayaata müsaade edeceklerdir. Keza, bu mubayaalar için yapılacak para nakillerini ve sair malî, teknik ve idarî tedbirleri kolaylaştıracaklardır.

Madde - 8

Yukardaki hükümler, enternelerin bir enternöman yerine muvasalatlarından evvel veya nakil sırasında kollektif yardımlar almak ve keza hâmi devlet mümessilleriyle Beynelmilel Kızılhaç Komitesi veya enternelere yardımında bulunan ve bu yardımları göndermeye memur edilen diğë her hangi bir insani teşekkül mümessillerinin mezkûr kollektif yardımları münasip göreceklëri diğë her hangi bir vasıta ile mürselünileyhlerine tevzi etmek hususundaki haklarını nezedemez.

ZEYİL III

I. Enternöman Kartı

1. Kartın ön tarafı

<u>Sivil enterneler servisi</u>	<u>Posta Ücretinden muaftır</u>
POSTA KARTI	

NİHAİ SENET

Harp halinde bulunan ordulardaki yaralılarla hastaların vaziyetlerinin ıslahına mütedair 27 TEMMUZ 1929 tarihli Cenevre sözleşmesi prensiplerinin Deniz Harbine intibak ettirilmesine matuf 18 EKİM 1907 tarihli X ncu La Haye sözleşmesini,

27 TEMMUZ 1929 tarihinde Cenevre'de akdolunan ve harp esirlerine yapılacak muameleye mütedair olan sözleşmeyi gözden gecirmek ve,

Sivil şahısların harp zamanında korunmasına matuf bir sözleşme hazırlamak üzere toplantıya çağrılan diplomatik konferansın nihai senedi.

Harp halinde bulunan ordulardaki yaralı ve hastaların vaziyetlerinin ıslahı hakkındaki 27 TEMMUZ 1929 tarihli Cenevre sözleşmesini,

6 TEMMUZ 1906 tarihli Cenevre sözleşmesi prensiplerinin Deniz Harbine intibak ettirilmesine matuf 18 EKİM 1907 tarihli X ncu La Haye sözleşmesini,

27 TEMMUZ 1929 tarihli Cenevre'de akdolunan ve harp esirlerine yapılacak muameleye mütedair olan sözleşmeyi;

Gözden gecirmek ve :

Sivil şahısların harp zamanında korunmasına matuf bir sözleşme,

Hazırlamak üzere İsviçre Federal Meclisi tarafından toplantıya çağrılan konferans,

Stockholm'de toplanmış olan XVII nci Milletlerarası Kızılhaç Konferansı tarafından tetkik ve tasvip olunan dört sözleşme tasarısını esas itihaz ederek, 21 NİSAN'dan 12 AĞUSTOS 1949 tarihine kadar Cenevre'de müzakerelerde bulunmuştur.

Konferans; aşağıda gösterilen sözleşmenin metinlerini kararlaştırmıştır.

I. Harp halindeki silahlı kuvvetlerin hasta ve yaralıların vaziyetlerinin ıslahı hakkında Cenevre Sözleşmesi,

II. Denizde bulunan silahlı kuvvetlere mensup yaralıların hastaların ve deniz kazazedelerinin vaziyetini ıslaha matuf Cenevre sözleşmesi,

III. Harp esirlerine yapılacak muamele hakkında Cenevre sözleşmesi,

VI. Harp zamanında sivillerin korunmasına mütedair Cenevre sözleşmesi.

Metinleri Fransızca ve İngilizce olarak tesbit edilen ve bu sözleşmeler işbu senede eklenmiştir. Bu sözleşmelerin İspanyolca ve Rusça tercümeleeri İsviçre Federal Meclisince yaptırılacaktır.

Konferans, keza bu senede rapdolunan 11 karar kabul edilmiştir.

Tasdikanılmakal hükümetlerince usulü dairesinde selâhiyet verilmiş olan aşağıdaki vaziülmzalar, işbu nihai senedi imzalamışlardır.

Aslı ve merbut vesikaları İsviçre Federasyonu evrak mahzenine konmak üzere,12 AĞUSTOS 1949 tarihinde, Cenevre'de Fransızca ve İngilizce olarak tanzim edilmiştir.

5. Müttecilerin hukukî durumlarına dair sözleşme (29 AĞUSTOS 1861-359 No.'lu kanun).